

www.e-rara.ch

**Gisberti Voeti theologiae in acad. Ultraiectina professoris selectarum
disputationum theologicarum, pars prima [-quarta]**

Voet, Gijsbert

Ultrajecti, 1648-1667

Zentralbibliothek Zürich

Shelf Mark: Rm 303 & Rm 303: a-ac

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-22314>

Syllabus quaestionum ad decalogum.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

SYLLABUS QUÆSTIONUM
A D
D E C A L O G U M.
P R O L E G O M E N A.

1. **A**N & quomodo una sit Theologia, & plures dici possint, ut Positiva, Didactica, Elenctica, Problematica, Historica, Practica, moralis seu Casuistica, Ascetica, Politica-Ecclesiastica? *Dist.*

2. An Theologia Practica, seu pars illa de observantiâ, dividi possit, in moralem seu Decalographicam, Asceticam, & Politicam Ecclesiasticam? *Aff.*

* *Tract. de bonis operibus in generali.*

1. **A**N Theologia moralis rectè dividatur in duas partes, scil. 1. de bonis operibus in generali. 2. de bonis operibus in particulari? *Aff.*

2. An tractatus de bonis operibus in generali rectè dividatur,

in istas partes { 1. De subjecto & principibus bonorum operum? }
 { 2. De adjunctis requisitis? } *Aff.*
 { 3. De divisione? }
 { 4. De oppositis. }

* *Titulus I. De subjecto & principiis bonorum operum.*

* *Subtit. I. De subjecto.*

1. **A**N omnis actio hominis sit humana? *Neg.*

2. **A** Quamnam propriè dicatur actio humana? an facultatis rationalis; an etiam sensitivæ & loco motivæ? an etiam vegetativæ? *Dist. & E.*

3. An omnis actio humana necessariò sit moraliter bona, vel mala? *Dist.*

* Subtit. II. De principijs actionum humanarum { *internis.*
externis.

* De principijs internis.

* De intellectu.

1. **A**N intellectus distinguatur à voluntate? *Aff.*
2. An distingui possit in agentem & patientem; in apprehensivum & indicativum; in Theoreticum & practicum? in directum & reflexum? *Aff.*
3. An & quomodo ingenium distinguatur ab intellectu? *Aff. pr. expl. post.*
4. An dici possit intellectum habere species intelligibiles, tum impressas, tum expressas? *Incl. in Aff.*
5. An omnium rerum cognoscibilium species intelligibiles humano intellectui sint impressæ, eique connatæ? *Neg.*
6. An species intelligibilis Dei, eaque clara & distincta humanæ menti connata sit & impressa? *Neg.*
7. An facultas seu potentia Deum cognoscendi, seu quod sit Deus, humanæ menti connata & impressa? *Aff.*
8. An illa facultas sit actualis Dei cognitio omnium hominum mentibus impressa? *Neg.*
9. An species intelligibilis impressa, aut expressa, sive conceptus formalis Dei, sit & rectè dicatur idea? *Neg.*
10. Et si hoc significaret Idea; an detur aut dari possit in hac vitâ species intelligibilis immediata directa & propria, infinitum Deum repræsentans; sive impressa, sive expressa? *Neg.*
11. An intellectus rationalis sit in brutis? *Neg.*

* De voluntate.

1. **A**N voluntas sequatur ultimum iudicium intellectus practici? *Aff. cum Diss.*
2. An iudicium sit formaliter in & à voluntate; non in & ab intellectu? *Neg.*
3. An voluntas in quocunque statu sit libera? *Aff. c. Diss.*
4. An libertas voluntatis formaliter consistat in eo, quod possit agere, aut non agere, positis omnibus ad agendum requisitis? *Diss.*
5. An prædeterminatio voluntatis tollat τ^o voluntarium seu liberum? *Neg. c. Diss.*

6. An

6. An voluntarium & liberum realiter differant? *Neg. cont.* Becan. in Theol. Scholast.

7. An voluntas possit cogi aut pati violentiam in actibus elicitis, aut saltem in actibus imperatis? *Neg.*

8. An Deus possit immediatè operari intra voluntatem, & facere ut velimus, absque coactione & violatione libertatis? *Aff.*

* *De sensu, seu potentiâ sensitivâ.*

1. **A**N sensus externi & interni sint principia humanæ cognitionis? *Aff.*

2. An pars sensualis, hoc est affectus & cupiditates distinguantur à rationali voluntate? *E.*

3. An subjaceant directioni & Imperio voluntatis? *Aff.*

* *De appetitu seu affectibus.*

1. **A**N passiones rectè dividantur in irascibiles & concupiscibiles? *Aff.*

2. An in omnibus passionibus humanis inveniatur bonum, aut malum morale? *Aff.*

3. An omnis passio animæ, seu affectus sit moraliter malus? *Neg. cont. Stoicos.*

4. An amor sit prima passionum inter concupiscibiles? *A. c. D.*

5. An spes sit prima inter passiones irascibiles? *Aff.*

6. An quatuor passiones, gaudium, tristitia, spes, timor numerandæ sint inter principales? *Aff.*

7. An amor sit in concupiscibili? *Aff.*

8. An sit idem quod dilectio? *Neg.*

9. An rectè distingui possit in amorem amicitiae, & concupiscentiae? *Aff.*

10. An in amorem benevolentiae & amicitiae? *Aff.*

11. An bonum sit sola causa amoris? *Aff. c. D.*

12. An cognitio quâ talis sit causa amoris proxima & immediata? *Neg.*

13. An affectus, seu appetitus amoris, rectè distingui possit, in desiderii, complacentiae seu acquiescentiae, & benevolentiae? *Aff.*

14. An zelus sit effectus amoris, & in quo formaliter consistat? *Aff. pr. Expl. post.*

15. An causa & objectum odii sit malum? *Aff.*

16. An odium causetur seu proveniat ab amore? *Aff.*

17. An concupiscentia tantum sit in appetitu sensitivo? *Disl.*

18. An quis odio habere possit seipsum? *Neg. cum Disl.*

19. An concupiscentia possit dici infinita? *Disl.*

20. An dici possit delectationem, gaudium strictè dicta differre? *Dist.*
21. An motus sit causa delectationis? *Aff. c. Dist.*
22. An spes & memoria? *Aff. c. D.*
23. An omnis delectatio sit mala, an verò bona? *Dist.*
24. An dolor sit passio animi an verò corporis? *Dist.*
25. An tristitia idem sit quod dolor? *Neg. cum Dist.*
26. An delectationi contemplationis sit aliqua tristitia contraria? *Neg. cum Dist.*
27. An concupiscentia sit causa omnis doloris? *Neg.*
28. An dolor impediatur actiones virtutis? *Dist.*
29. An magis noceat valetudini corporis, quam alii affectus? *Dist.*
30. An lachrymis seu fletu dolor aliquando mitigari possit? *Aff.*
31. An etiam per somnum, aut per vigilantem contemplationem? *Aff.*
32. An omnis tristitia sit mala? *Dist.*
33. An tristitia possit esse bonum honestum? *Aff.*
34. An spes sit idem quod desiderium & cupiditas? *Neg.*
35. An spes dici possit aliquo modo esse in brutis? & quod discrimen inter spem brutorum & hominum. *Expl. Dist.*
36. An in hac vitâ detur desperatio? *Aff.*
37. An desperatio cadat in verè fideles? *Neg.*
38. An omnis timor sit malus? *Neg.*
39. An objectum timoris sit bonum, an malum? *Dist.*
40. An magis timere debeamus malum culpæ, an poenæ? *Aff. pr.*
41. An, & quomodo amor sit causa timoris? *Aff. pr. Ex. post.*
42. An audacia sit opposita spei? *Aff.*
43. An ira sit specialis passio? *Aff.*
44. An objectum ejus bonum & malum? *Aff. c. dist.*
45. An & quomodo differant ira & odium? *Aff. pr. Ex. post.*
46. An ira causet delectationem? *Aff.*

* De loco motivâ.

1. **A**N actiones loco motivæ subsint rectæ rationi, & bonitatis & malitiæ moralis capaces sint? *Dist.*

* De Habitu.

1. **A**N dentur habitus virtutum, tum Theologicarum, tum moralium; an verò tantum sint actiones transeuntes? *Aff. pr.*
2. An habitus illi sint infusi, aut acquisiti? *Dist.*

* De Conscientiâ.

1. **A**N Conscientia sit potentia naturalis, an habitus sive infusus, sive acquisitus, an actus secundus? *Dist.*
2. An conscientia sit in omnibus hominibus, & creaturis intelligentibus? *Aff.*
3. An in ullâ creaturâ intelligente exstingui vel tolli possit? *Neg.*
4. An partes ejus rectè constituantur, *synteresis*, *conscientia* strictè dicta, quæ index est, & *Epicrisis*, quæ judex est, seu sententia judicis? *Aff.*
5. An lex Dei sit adæquata conscientiæ regula? *Aff.*
6. An lex naturalis, an verò supernaturalis revelata? *Neg. prius, Aff. Post.*
7. An Conscientia errans sit regula actionum nostrarum? *Neg.*
8. An ego operandum secundum Conscientiam errantem, an contra eam? *Neutrum.*
9. An conscientia dubia sit regula actionum nostrarum? *Neg.*
10. An ea sit affectanda, aut retinenda? *Neg.*
11. An conscientia scrupulosâ existente, tamen agendum sit quæ Deus præcepit? *Aff.*
12. An conscientia rectè dividatur in bonam & in malam; & an bona rectè dividatur in honestè & pacatè bonam? *Aff.*
13. An conscientia mala rectè dividatur in quietè, & tristiter malam? *Aff.*
14. An conscientia rectè & justè accusans peccatorem de peccato, sit honestè bona, an mala? *Aff. pr.*
15. An conscientiæ cauterizatio, 1 *Tim.* 4. dicat totalem privationem? *Neg.*

* Subt. II. De bonorum operum principii externis {

1. Lege Dei.
2. Exemplis aliisque motivis.
3. Gratia Dei.

* De lege Dei.

1. **A**N & quomodo lex differat ab Euangelio? *Aff. pr. Exp. post.*
2. An lex divina rectè dividatur in moralem, ceremonialem & forensem? *Aff.*
3. An lex omnis à Thomâ rectè dividatur, in æternam, divinam, naturalem & humanam? *Neg.*
4. An rectè reciprocentur moralis & naturalis; sive à parte Dei dicatur talis

talis, hoc est absolute & necessario homini ponenda; sive à parte hominis? *Neg.*

5. An ergo detur lex positiva, seu ejus præceptum aliquod, quod sit morale; non tamen absolute necessarium & naturale, tum à parte Dei, tum à parte hominum? *Aff.*

6. An decalogus contineat legem moralem? *Aff.*

7. An rectè dicatur Decalogum continere fœdus gratiæ? *Neg.*

8. An fideles in V. Test. aut etiam in N. T. sint sub lege tanquam fœderis veteris instrumento, & sic sub maledictione: an verò sub gratiâ? *Aff. post.*

9. An decalogi præceptum peculiare, sit secundum de imaginibus, an verò solummodo sit explicatio primi? *Aff. pr. Neg. post.*

10. An decimum præceptum rectè dividatur in duo? *Neg.*

11. An ante lapsum fuerit lex moralis? *Aff. c. Dist.*

12. An post lapsum usque ad Moysen? *Aff.*

13. An lex moralis decalogica, alia fuerit ante, alia post Christi adventum? *Neg.*

14. An Christus sit novus legislator, & tulerit nobis legem, (quam vocant) Evangelicam, in multis auctam, in quibusdam diminutam? *Neg.*

15. An *Math. 5.* Christus correxerit aut mutarit legem decalogicam à Moysen & Prophetis traditam? *Neg.*

16. An Evangelium strictè dictum habeat præcepta, & quidem nova, quæ lex moralis propriè dicta sub V. T. non habuit? *Neg.*

17. An Evangelium legaliter præcipiat fidem in Christum? *Neg.*

18. An Fides illa præcipi intelligatur primo decalogi præcepto? *Aff.*

19. An & quomodo sub fœdere gratiæ, præsertim sub N. T. præcipiatur fides in Christum? *Expl.*

20. An Evangelium tempore V. T. revelatum & cognitum fuerit? *Aff.*

21. An Evangelium tollat justitiam legis, sive in totum sive in tantum? *Dist.*

22. An Evangelium præcipiat Resipiscenciam, an verò lex? *Neg. pr. Aff. Post.*

23. An solum Evangelium habeat promissiones? an etiam lex? *Neg. pr. Aff. Post.*

24. An promissiones temporales sint Evangelicæ, an legales? *Expl.*

25. An Evangelii promissiones de temporalibus sint absolutæ, an conditionatæ? *Aff. Post.*

26. An ejus promissiones de spiritualibus, sint absolutæ, an conditionatæ? *Dist.*

27. An promissiones spirituales sint universales ? *Neg.*

28. An difficilior sit prædicatio Evangelii ; an legis ? *Diff.*

29. An lex vetus sub V. T. fuerit typus legis (ut vocant) novæ sub N. Test. *Neg.*

30. An aliqua sub V. T. secundum legem moralem fuerint licita , quæ nunc sub N. T. sint illicita ? *Neg.*

31. An vice versa aliqua secundum legem moralem sub V. T. fuerint illicita , quæ nunc sub N. T. sunt licita ? *Neg.*

32. An rectè & accuratè à Pontificiis dicatur legem novam à Christo datam continere triplicia præcepta , moralia , legalia , & Fidei ? *Neg.*

33. An lex ceremonialis fuerit ante Moysen ? *Aff.*

34. An fuerit aliqua politica forensis in familiis Patriarcharum ? *Nihil repugnat.*

35. An & quem usum habeat sub N. Test. lex ceremonialis & forensis ? *Expl.*

36. An forensis Mosaica rectè dicatur nos obligare , quoad quædam præcepta , & abrogata esse quoad alia ? *Neg.*

37. An obliget omnes politias usque ad finem mundi in quibusdam quæ moralia vocantur , vel quæ sunt communis juris , sive naturalis , sive moralis ? *Neg. c. Diff.*

38. An obliget universaliter , quoad pænarum capitalium sanctiones ? *Neg.*

39. An leges humanæ in quâque politiâ sub N. Test. ferri possint ? *Aff.*

40. Quænam earum sit regula , quæque requisita ? *Expl.*

41. An lex humana pænalis (ita dicta) omnes , ubique & semper obliget in conscientiâ ? *Neg. c. D.*

42. An Evangelio excellentia tribui possit supra legem ? *Aff.*

43. Quo respectu objectum Evangelii , scil. foedus gratiæ , sit excellentius ? *Expl.*

44. An perfectio legis sit umbra perfectionis ejus , quæ est in lege nova. seu Evangelio ? *Neg.*

45. An lex moralis , & obedientia Deo secundum illam præstanda tanquam directorium sub N. T. sit mitior seu laxior , quam sub V. T. atque adeo major nunc libertas & immunitas ? *Neg.*

* *De motivis bonorum operum & specialiter de exemplis.*

1. AN motiva rectè distinguantur in legalia & Evangelica ? *Aff.*

2. AN inter legalia rectè numerentur 1. Beneficia Dei 2. Judicia seu poenæ & castigationes 3. Quatuor novissima. 4. Ordinaria verbi prædicatio , & sacra politiæ ac disciplinæ administratio. 5. Extraordinaria signa.

* De gratiâ Dei.

1. **A**N gratiâ Dei sit causa omnium bonorum operum in nobis? *Aff.*
2. AN gratia rectè distinguatur in internam & externam? *Aff.*
3. AN interna rectè dividatur in illuminantem, regenerantem, & sanctificantem? *Aff.*
4. AN gratia sanctificans rectè distinguatur in primam seu prævenientem, quæ regeneret; & in secundam seu sublequentem; quæ conseruet, excitet, prædeterminat, applicet, & faciat ut faciamus? *Aff.*
5. AN gratia omnis efficaciter regenerans, aut sanctificans, sit irresistibilis? *Aff.*

Obiectio. Objicitur tum homo cogitur, quia non vult.

Resp. Resp. Quo ad actum & momentum primum, nec volentem, nec nolentem se habet homo: merè enim passivè se habet, quippe mortuus: quod ad actum & momentum secundum, Deus voluntatem inclinat, ut nihil contra eam fiat.

Obiectio. Objicitur porro, Judæi *Act.* 6. 10. dicuntur resistisse Spiritui loquenti in Stephano; & proinde est resistibilis.

Resp. Resp. Sic est: resistērunt Spiritui S. loquenti in Petro, non autem intus in ipsis operanti: Immo finis Spiritus S. non fuit ipsos convertere, sed tantum convincere: Sicque alius fuit finis operis, scil. quod Stephanus quidem intenderit eorum conversionem: alius finis operantis, Spiritus scil. S. Confer in primâ parte Theologiæ locos communes de attributis divinis, & de Regeneratione.

* Titulus II. De adjunctis & requisitis bonorum operum.

1. De veritate seu sinceritate.
2. De necessitate.
3. De præcisiuitate seu *ἀκρίβειᾳ*.
4. De constantia seu progressu.
5. De efficaciâ seu causalitate, & opposito merito.
6. De imperfectione.

* Subtit. I. De veritate.

1. **A**N verum bonum opus possit esse, sine actu interiori; aut an sine exteriori? *Neg. pr. Aff. post.*
2. AN opus (quod vocant) operatum sit verus actus religionis? *Neg.*

* Sub-

* Subtit. II. De necessitate.

1. **A**N bona opera sint necessaria? *Aff.*
2. **A**N possint dici necessaria ad salutem? *Aff. c. Dist.*
3. AN reformati negent bona opera esse facienda intuitu mercedis? *Neg.*
4. AN sola necessitas finis, seu salutis obtinendæ, hic locum habeat? *Neg.*
5. AN ergò essent necessaria, si nullum præmium salutis expectandum foret? *Aff.*

* Subtit. III. De præcisiuitate seu austeritate.

1. **A**N, & quo sensu præcisiuitas sit adjunctum & requisitum bonorum operum? *Expl. Vide disp. de præcisiuitate.*
2. AN ulla religio sub nomine Christianismi, magis doceat ac urgeat præcisiuitatem, quàm Reformatà? *Neg.*
3. AN Pontificia aut Remonstrantica æque doceat & urgeat, ac Reformatà? *Neg.*
4. AN *ἀκριβεια* seu præcisiuitas sit hypocrisis, aut Pharisaismus, aut superstitio Monachalis, aut enthusiastico-phanatismus? *Neg.*

* Subtit. IV. De constantia seu incremento.

1. **A**N constantia sit necessarium requisitum bonorum operum? *Aff.*
2. AN etiam progressus & incrementum? *Aff.*
3. AN in fidelibus detur totalis intercursio cursus bonorum operum? *Neg.*

* Subtit. V. De efficacia.

1. **A**N bona opera aliquo modo dici possint producere vitam æternam? *Aff. c. Dist.*
2. AN detur meritum de congruo, aut condigno? *Neg.*
3. AN detur meritum supererogatorium? *Neg.*

* Subtit. VI. De imperfectione in hac vitâ.

1. **A**N bona opera fidelium in hac vita sint perfecta? *Neg.*
2. AN ullum bonorum operum (specificè distinctum à peccato) sit perfectum? *Neg.*

* Titulus III. De divisione.

2. **A**N Bonum opus rectè dividatur in virtutem, & ejus actionem? *Aff.*

2. An in religionem, & iustitiam? *Aff.*
3. An in opus internum & externum? *Af.*
4. An in officia charitatis erga Deum & proximum? *Af.*
5. An in tres virtutes Theologicas, & quatuor morales? *Dist.*
6. An septem sint dona Spiritus S. nec plura nec pauciora? *Neg.*
7. An dona (ita dicta) differant à virtutibus, *Neg.*
8. An septem illa dona (quæ ita vocant) sint charismata, seu gratiæ (quas ita vocant) gratis datæ? *Neg.*
9. An sint octo beatitudines Euangelicæ *Math. 5.* enumeratæ, hisce verficulis comprehensæ.
Sit pauper, Mitis, Lugens, Iustus, Misericorsque
Mundus, pacificus, pro persequentibus orans? *Neg.*
10. An illæ beatitudines à virtutibus, donis, & charismatibus distinguantur? *Neg.*
11. An sint novem fructus spiritus, nec plures, nec pauciores, ex *Gal. 5.*? *Neg.*
12. An illi fructus spiritus à virtutibus Theologicis & donis distinguantur? *Neg.*

* Titulus IV. De oppositis, peccatis scil.

1. AN peccatum privativè an contrariè opponatur bono operi? *Dist.*
2. An reatus sit de ratione formali, seu essentiâ peccati, quâ talis? *Neg.*
3. An peccatum omne sit mortale? *Aff. cum Dist.*
4. An obduratio in peccatum aut mens *αδύνητος*, aut conscientia cauterizata, constituat peccati speciem distinctam? *Neg.*
5. An illa cadant in regenitos & fideles? *Neg.*
6. An in electos ante actualem conversionem? *Aff.*
7. An peccatum in Spiritum S. cadat in electos, sive ante sive post conversionem? *Neg.*
8. An peccatum regnans cadat in regenitos & fideles? *Neg. c. Dist.*
9. An securitas carnalis? *Dist.*
10. An peccatum contra conscientiam? *Aff.*
11. An etiam peccatum præsumptionis? an vero omnia eorum peccata sint ignorantie aut infirmitatis? *Dist.*
12. An peccatum omissionis, sit sine commissione? *Neg.*
13. An circumstantiæ aggravent peccatum? *Aff.*
14. An continuatio, & relapsus seu recidiva? *Aff.*
15. An peccata contra primam tabulam graviora sint peccatis contra secundam Tabulam? *Aff. c. Dist.*

TRACTATUS II.

DE BONIS OPERIBUS IN PARTICULARI,

Titulus I. *Ad primum Decalogi præceptum.** Subtitulus I. *De cognitione Dei ejusque oppositis.*

1. **A**N necessaria sit Dei, rerumque divinarum cognitio? *Aff.*
2. An necessaria necessitate medii, an præcepti? *Aff. pr.*
3. An & laicis (ut vocant) sit necessaria? *Aff.*
4. An detur aliqua cognitio Dei naturalis, innata & acquisita? *Aff.*
5. An nulla sit notitia naturalis, nisi ex ideâ, & per ideam Dei in homine? *Neg.*
6. An omnis ignorantia sit peccatum. *Dist.*
7. An aliqua ignorantia possit dici docta & quomodo? *aff. pr. Ex. Post.*
8. An & quomodo inconsideratio seu inadvertentia differat ab ignorantia? *Aff. pr. Expl. Post.*
9. An ista inconsideratio seu inadvertentia sit peccatum? *Dist.*
10. An oblivio sit peccatum? *Dist.*

* Subtit. II. *De fide, ejusque, oppositis.*

* De Fide.

1. **A**N fides sit virtus distincta à spe & charitate? *Aff.*
2. An fides formaliter distinguatur ab obedientia mandatorum sive legalium, sive (ut vocant) Evangelicorum? *Aff.*
3. An dupliciter considerari possit, absolute & materialiter, ut species virtutis & boni operis, & relatè seu formaliter, ut instrumentum quo Christus apprehenditur? *Aff.*
4. An fides justificet instrumentaliter, quâ efficax per charitatem? *Neg.*
5. An fides salvifica seu justificans formaliter dicat tantum assensum generalis veritatis propositæ & divinitus revelatæ: an insuper assensum specialem seu applicativum? *Aff. Post.*
6. An fidei divinæ possit subesse falsum: & an Deus mandet, aut mandare possit, ut credamus falsum? *Neg.*
7. An fides sit formaliter & adæquatè in intellectu? & à fiduciâ distinguatur? *Aff.*

8. An ultima analysis fidei sit in revelationem divinam seu scripturam ?
Dist.

9. An fides distingui possit in formatam & informem ? *Neg.*

10. An fidei salvificæ actus recte distinguatur in directum & reflexum ? *Aff.*

11. An fides *proprie* eadem specie & formâ sit cum fide justificante salyandorum ? *Neg.*

12. An fides salvifica totaliter & finaliter possit deficere ? *Neg.*

* *De oppositiis fidei* { Infidelitate
 { Hæresi
 { Apostasiâ
 { Dubitatione.

* *De Infidelitate, Hæresi, & Apostasiâ.*

1. AN omnis error in Theologiâ, aut in interpretatione scripturæ sit infidelitas ? *Neg.*

2. An omnis error sit hæresis, & omnis hæresis apostasiâ ? *Neg.*

3. Quomodo differant ignorantia, error, hæresis, blasphemia, infidelitas, apostasiâ ? *Expl.*

4. An quis possit hereticum quid proferre, ut tamen non sit hæreticus, aut laboret hæresi ? *Aff.*

5. An hæresis necessariò includat constantiam & pertinaciam ? *Aff.*

Vide 3. part. sel. disp. tit. de errore & hæresi.

* *De dubitatione.*

1. AN dubitatio à scientiâ, opinione, conjecturâ, discentiâ, inquisitione, fide, ignorantia, errore, hæresi distinguatur, & quid sit ? *Aff. pr. Exp. post.*

2. An dubitatio sit affectanda & laudanda, tanquam via ad veram sapientiam ? *Neg.*

3. An omnis dubitatio sit moraliter bona, an mala, an neutra ? *Dist.*

4. An omnis dubitatio in fide, sive generali, sive speciali sit peccatum ? *Aff.*

5. An sceptici in negotio religionis ad fidem per comminationes & supplicia sint compellendi ? *Neg.*

6. An studio sapientiæ divinæ aut humanæ semel & ex professo sit dubitandum de omnibus, quæ antehac didicit, quæque clarè & distinctè percepit ? *Neg.*

7. An ad illa omnia quoque referatur cognitio Philosophiæ & Theologiæ naturalis, de Dei existentia, attributis & essentiâ ? *Neg.*

8. An de communione præsentis gratiæ in Christo, eique annexæ gloriæ perpetuo sit dubitandum ? *Neg.*

9. An quid faciendum dubitante conscientia? *Neg.*

10. An ergò in statu dubitantis conscientia divinitus necessitemur ad peccatum sive illud agendo (ex. gr. de frequentanda missa) sive omittendo? *Neg.*

11. An scrupuli quilibet constituent conscientiam dubitantem, quâ posita nec agere nec abstinere possumus sine peccato? *Neg.*

12. An conscientiam hominis cogere liceat ad religionem recipiendam? *Neg.*

Vide 3. part. sel. disp. tit. de Theologia, &c. dubitante.

* De adhesionem Dei.

Et quidem {	{	1. Fiducia cum oppositis, ut	{	Diffidentia.
				Dei tentatione.
				Præsumptione.
				Securitate.

2. De Spe cum opposito desperatione.

* De adhesionem Dei.

1. An adhæsiō Dei *Psal.* 63. 9. *Rom.* 12. 9. *Psal.* 73. 28. doceatur? *Aff.*
2. An realiter idem sit cum unionem cum Deo & Christo? *Aff.*
3. An adhæsiō sit intellectus an voluntatis? *Aff. Post.*
4. An adhæsiō Dei sit fiduciæ, spei, charitatis? *Aff.*
5. An adhæsiō fiduciæ eadem sit cum adhesionem spei? *Dist. & Expl.*
6. An omnis diffidentia & desperatio sit culpabilis? *Neg. c. Dist. Expl.*
7. An & quomodo Deus ab hominibus tentari possit? *Aff. pr. Expl. Post.*
8. An & quomodo præsumptio differat à superbia. *Expl.*
9. An detur aliqua securitas bona & licita? *Aff.*
10. An securitas carnalis cadat in verè fideles? *Dist.*

* De spe & desperatione.

1. An & quomodo spes differat à fide, fiducia, à securitate & tranquillitate animi. *Aff. pr. Exp. Post.*
2. An desperatio cadat in verè fideles? *Neg.*
3. An desperatio aliqua sit salutaris & necessaria? *Aff.*
4. An nostri theologi, (nominatim *Calvinus*) docuerint Christum in cruce desperasse? *Neg.*

* Subtit. IV. De amore Dei.
desiderio.
zelo.
oblectatione.
gaudio.
pace conscientiae & oppositis scilicet odio Dei.
invidia
erga Deum.

* De amore Dei.

1. AN sit amor Dei naturalis? *Dist.*
2. An deus amandus propter seipsum, an propter beneficia nobis collata, & præmia à nobis expectanda? *Aff. utrumque.*
3. Quis amoris gradus sit superior & præstantior? *Resp. prior.*
4. An homo possit odio habere vel odisse Deum? *Aff. c. D.*
5. An & quomodo homines gloriam & potestatem Deo invidere possint? *Aff. pr. Expl. Post.*

* De desiderio.

1. AN desiderium sit *πρόβλεψις* salutis & regenerationis? *Dist.*
2. Quibus notis salutare desiderium dignoscatur? *Exp.*
3. An in vitâ æternâ sit futurum desiderium? *Dist.*

* De zelo, & opposito frigore ac tepore.

1. AN omnis zelus Dei seu pro causa Dei sit laudabilis? *Neg.*
2. An tepor spiritualis sit justum & salutare fidelium temperamentum? *Neg.*

* De oblectatione & gaudio.

1. AN tantum in Deo, an etiam in aliis rebus præter Deum, liceat gaudere? *Aff. Post.*
2. An & quomodo gaudium & oblectatio sit in Deo & creaturis? *A. p. E. P.*
3. An fidelibus semper gaudere liceat? *Aff.*
4. An ergò semper gavisuri sint? *Neg. c. D.*

* De pace conscientia & tranquillitate.

1. AN pax cum Deo, & pax conscientia differant? *Dist.*
2. An pax angelorum & coelituum eadem sit cum pace conscientia in his terris? *Neg. c. D.*

3. An & quomodo pax conscientiae maneat in paroxismo tentationis, aut in luctu resipiscentiae? *Expl.*

* Subtit. V. De Humilitate & superbia spirituali.

1. AN & quomodo humilitas prima præcipua & quasi universalis virtus aliquando dicatur? *Expl.*

2. An & quomodo superbia dici possit elementum malorum & vitiorum? *Aff. pr. Exp. Post.*

3. An superbia sit primum peccatum angelorum lapforum probabiliter? *Aff.*

4. An præter gloriam Dei, & nostram quærere per bona opera apud homines, sit formaliter peccatum? *Neg. c. Dist.*

* Subtit. VI. De {obedientia, inobedientia, rebellionem, patientia, impatientia, murmuratione, abnegatione, resignatione, mortificatione, odio sui ipsius.

* De obedientia, & oppositis.

1. AN Deo in omnibus absolute obediendum? *Aff.*

2. An obedientia divina aliquo respectu possit dici cœca; & quomodo? *Aff. pr. c. D. Exp. Post.*

3. An obedientia divina, tantum & primò fundetur in beneficiis Dei erga nos, aut in promissione præmii? *Neg.*

* De patientia & oppositis, Impat. scil. & murmuratione.

1. AN virtus patientiae tam necessaria sit, ut sine eâ nemo salvari possit? *Aff.*

2. An ante lapsum locum habuerit, aut in cœlo habitura sit? *Neg. Utrumque?*

3. An in hac vitâ Stoicorum *ἀνδρεία* sit affectanda & laudanda? *Neg.*

* De abnegatione sui, resign. mortif. odio sui ipsius.

1. AN homo in hac vitâ totum se abnegare debeat, intellectum suum, voluntatem suam, præterea amicos, bona animi corporis & fortunæ? *Aff. c. Dist.*

2. An & quomodo seipsum odisse debeat? *Aff. pr. Exp. Post.*

* Subtit. VII. De timore Dei.

1. AN omnis timor sit licitus & salutarius? *Neg.*

2. An timor servilis sit salutaris? *Dist.*
3. An timor filialis sit in solis regentis? *Aff.*
4. An fideles in quocunque statu actum hujus timoris possint aut debeant elicere? *Aff.*

* Subtit. VIII. De *resipiscencia* vid. *quæst. ad locum comm. de resipisc. in part. prim. Theol. & quæst. ad praxin pertinentes in exercitiis pietatis.*

* Subtit. IX. De *honore, religione & cultu Dei, & oppositis.*

* De *honore & cultu Dei seu religione.*

1. AN religio soli Deo tribuenda? *Aff.*

2. An media aut instrumenta, seu adminicula religionis sint aut possint esse objectum cultus? *Neg.*

3. An cultus Dei distingui possit in naturalem & institutum? *Aff.*

4. An actus religionis rectè distinguatur in interiorem, & exteriorem: & ad illum referantur orationes mentales & meditationes: ad istum verò sacrificia, primitiæ, decimæ, laudes Dei, seu cantus spirituales? *Aff.*

5. An religio ante lapsum sit eadem cum religione post lapsum? *Dist.*

6. An religio ante lapsum etiam habuerit actus exteriores cultus instituti? *Aff.*

7. An post lapsum sola religio Christiana sit salutifera? *Aff.*

8. An quisque in quacunque alia religione servari possit? *Neg.*

9. Quomodo veritas religionis Christianæ contra Atheos, Epicureos & infideles probari possit? *Exp.*

* De *oppositis, in defectu, irreligiositate, impietate, profanitate, atheismo.*

1. AN irreligiositas rectè dividatur in negligentiam & neutralitatem 2. in religionis contemptum 3. in subannationem 4. in ejusdem odium, detestationem, blasphemiam? *Aff.*

2. An irreligiositas & profanitas possit dici atheismus? *Dist.*

3. An atheismus rectè distinguatur in directum & indirectum? *Aff.*

* *Oppositum in excessu, superstitio.*

Cujus species $\left\{ \begin{array}{l} \text{Idolatriæ.} \\ \text{Magia} \\ \text{Superstitio strictè dicta.} \end{array} \right.$

* De idololatriâ.

1. AN superstitio rectè dividatur in idololatriam, magiam & superstitio-
nem strictè dictam? *Aff.*

2. An idololatria rectè dividatur in directam & indirectam, seu interpretativam & participatam? *Aff.*

3. An idololatria de ratione formali dicat intentionem colendi aliquid ut unum verum Deum? *Neg.*

4. An idolum tantum noceat imaginem rei fictæ seu non existentis idque in lingua Græca & in scriptura? *Neg.*

5. An Ecclesia Romana sit idololatrica directè, & indirectè, & in quibus? *Aff. pr. Exp. Post.*

6. An Romana idololatria æquarit, aut etiam superarit omnium gentiam idololatriam? *Aff.*

* *De Magia.*

1. AN sit magia in rerum naturâ? *Aff.*

2. An sit ars licita? *Neg.*

3. An intercedat pactum cum diabolo? *Aff. c. D.*

4. An rectè dividatur indirectam & indirectam seu interpretativam? *Aff.*

5. An per magiam quid effici possit? *Aff.*

6. An rectè dividatur in operatricem & divinatricem? *Aff.*

7. An nullo in casu possimus operâ Diaboli uti ad ea explicanda aut operanda quæ ingenio & industria humana explicari aut fieri nequeunt? *Neg.*

8. An magi sint puniendi, præsertim malefici? *Aff.*

9. An criminis istius convinci possint, & judices certi esse de ipsorum culpa? *Aff.*

10. An proba per aquam frigidam, aut per ponderationem, aut signa aliqua in corpore eorum inventa possit certos reddere judices? *Neg.*

* *De superstitione strictè dictâ, omnique vana observantia.*

1. AN ad quantitatem, numerum, figuram, item tempora, &c. attendendum sit, quasi alicujus essent efficaciæ, aut certæ bonorum aut malorum significationes? *Neg.*

2. An volatibus aut garritis avium, aut extorum constitutioni tale quid tribuendum? *Neg.*

3. An astrologia prognostica & judicaria de particularibus hominum eventis sit vana & superstitiosa? *Aff.*

4. An præsagium malorum publicorum ex apparitione cometarum alicui aut aliquibus, aut omnibus populis, quibus apparuit, futurorum, præsumi aut desumi possit absque superstitione? *Aff. c. Dist.*

TITULUS II.

*Ad secundum Decalogi præceptum.*** Subtitulus I. De cultu instituto & sacris ritibus.*** De cultu instituto.*

1. **A**N omnis cultus institutus ejusque partes & circumstantiæ verbo Dei præcipiantur? *Aff.*
2. An aliquid per prætenfas opiniones, auctoritatem Ecclesiæ, aut potestatem magistratus, conscientijs hac in parte imponi possit? *Neg.*
3. An cultus institutus jure naturali, (quod ad Deum & quod ad homines) nos obliget? *Dist.*
4. An cultus institutus sit mutabilis? *Aff. cum. Dist.*

** De Sacro.*

1. **A**N Sacrum fundetur in ordinatione speciali, & mandato divino? *Aff.*
2. An sub N. Test. aliqua sint relative sacra, ut templa, tempora (excepto Sabbatho hebdomadali) utensilia, mense, calices, lampades, pulpita, suggesta, mappæ, vestes ministrorum? *Neg.*
3. An sub N. Test. prædicatio verbi sit Sacrum, aqua baptismi, panis & vinum in eucharistiâ? *Aff.*
4. An quælibet Ecclesia instituta, externa, particularis sit sacra? *Aff.*
Vide disp. de benedict. & sacramental.

** De ritibus & ceremoniis.*

1. **A**N omnes ritus, qui in exercitio religionis, seu cultus divini tum publici tum privati adhibentur, sint sacri? *Neg.*
2. An ceremoniæ sive ritus in cultu publico sint multiplicandi, ad majorem devotionem, attentionem, reverentiam in hominibus excitandam? *Neg.*
3. An aliquæ ceremoniæ, quæ dicuntur adiaphora invitis ecclesijs & ministris imponendæ; & quidem sub poena gravissimæ censuræ, immo & depositionis? *Neg.*
4. An ceremoniæ recte distinguantur in divinas & humanas? *Aff.*

5. An divinæ sint necessariae observatu, saltem necessitate præcepti divini? *Aff.*

Reliquas quæst. de ceremoniis. vide l. 2. Polit. Eccles. tract. 2.

* Subtit. II. De pseudo-sacro & pseudo-cultu.

* De consecrationibus & rebus consecratis, benedictionibus in genere, & sacramentalibus in specie.

1. **A**N omnis cultus idololatricus, cum adjunctis suis, sit pseudo-sacrum & pseudo-cultus? *Aff.*

2. An benedictio seu consecratio in Papatu sit operativa, & quidem moraliter? *Neg.*

3. An ergo sit merè denunciativa, aut pure *εὐχνη* seu votiva? *Neg.*

4. An res consecratæ secundum theologiam Papisticam sint partim substantiæ, partim accidentia? *Aff.*

3. An sacramentalia ipsis specialiter & strictè significant ritus quosdam, in administratione sacramentorum adhibendos; & latè quosvis ritus & ceremonias? *Aff.*

Vide 3. part. sel. disp. de bened. & sacramental.

* De Imaginibus.

1. **A**N imagines Dei, sive in cultu, sive extra eum fieri aut adhiberi possint? *Neg.*

2. An creaturarum imagines, quæ fieri possunt, sint media & instrumenta cultus instituti? *Neg.*

3. An possit Deus ad imagines, per imagines, in imaginibus sive Dei sive creaturarum coli aut adorari? *Neg.*

4. An imagines in templis haberi possint ad institutionem, ut libri laicorum? *Neg.*

5. An tanquam adiaphora in templis haberi & retineri possint, ad decorum & ornatum civilem; an potius arcendæ & tollendæ? *Neg. pr. Aff. post.*

6. An imagines Dei aut creaturarum religiose sint adorandæ, aut colendæ? *Neg.*

7. An hoc ab Ecclesia Romana statuatur, & quidem, ut sit de fide? *Aff.*

8. An statuant, imagines eodem cultu, quo *προσκύπτειν*, esse adorandas; hoc est, imagines trinitatis & Christi ut & crucem latræ; imagines Mariæ cultu hyperdulæ, &c. ? *Aff.*

Vide de hisce disp. sel. p. 1. de imaginibus.

* De Cruce.

1. **A**N crux, in qua Christus pependit, fuerit immissa, an vero commissa?
Non liquet.

2. An tres fuerint clavi, an vero quatuor? Non liquet.

3. An crux illa, aut partes illius sint in rerum natura? Neg.

4. An sacra sit & religiose colenda? Neg.

5. An, siquidem crux superesset, aut aliqua ejus particula, contra dæmones & quævis mala corporis aut animi, aliquam efficaciam haberet? Neg.

6. An signum crucis tanquam tessera fidei in crucifixum, in baptismo in precibus seu benedictionibus aliisque ritibus & exercitiis sacris sit adhibendum; & an templis, turribus, navibus, &c. sit imponendum, in amuletum, aut in tesseram? Neg.

Vide 3. part. sel. disp. tit. de Cruce.

* De sanctorum Canonizatione, & cultu.

Vide quæst. de Canonizatione, & sanctis chimericis in 3. part. sel. disp.

* De reliquiis & peregrinationibus.

1. **A**N reliquiae & cadavera hominum sanctorum sint elevanda, & transferenda, ad honorem religiosum ipsis exhibendum? Neg.

2. An religiose sint adoranda & colenda? Neg.

3. An peregrinationes sacrae ad ea, & ad loca ubi habentur, sint votenda & suscipienda? Neg.

4. An reliquiis talibus aliqua efficacia sanationum, miraculorum, &c. sit tributa; seu an Deus gratiam sanationum, aliarumque liberationum, ut & exauditionis precum, reliquiis & locis illis affixerit? Neg.

5. An reliquiae quas in Papatu ostentant, sint genuinae; praesertim Christi, Mariae, Apostolorum, virorumque Apostolicorum, martyrum? Neg.

* De rebus consecratis, Agnis Dei, aqua benedicta, &c.

1. **A**N agnis Dei absque horrenda idololatria, sacrilegio, blasphemia, tribui possint, quae a Papistis tribuuntur? Neg.

Vide 3. part. sel. disp. tit. de agnis Dei.

2. An benedictio triplex oleorum, sive chrismatum, salis benedicti, ad haec ovorum, agni paschalis, candelarum, panis, &c. Et an cibi sic benedicti habeant aliquam efficaciam sive operativam sive mystice significativam? Neg.

Vide disp. de benedict. & sacramental.

- * *De templis & templorum utensilibus, campanis, altaribus, item consecrationibus seu dedicationibus, encœniis.*

Vide quæstiones in polit. eccles. part. 1. l. 4t

- * *De Rosariis, Litanis, horis canonicis, processionibus.*

Vide de his 3. part. sel. dispp.

- * Subtit. VIII. *De ieiuniis, vigiliis, aliisque abstinentiis, eorumque oppositis pseudo-mortificationibus Papatus.*

Vide quæstiones in polit. eccles. p. 1. l. 2 & in 3. part. select. dispp. tit. de Pseudo-mortificationibus 2. & 4. part. sel. dispp. tit. de homicidio suiipsius, & flagellationibus spontaneis.

T I T U L U S III.

Ad tertium Decalogi præceptum,

- * Subtit. I. *De usu & abusu nominis divini in scripturæ lectione, auditione, applicatione, sacramentorum perceptione, præcationibus publicis & privatis.*

1. N codex scripturæ, aut sectio ejus, aut comma, aut quæcunque ejus sententia sive pronuntiata sive scripta tanquam amuletum aut periaptum, adhiberi possit ad morborum, & vulnerum curationem, ad pestis, diabolici maleficii, aliorumque malorum averrunctationem, aut curationem? *Neg.*

2. An textus, aut loca scripturæ ad jocos aut alios usus profanos convenienter 2 Tim. 3. v. 16. adhiberi possint. *Neg.*

3. An & quomodo quis sacramentis abuti possit? *A. pr. Exp. Post.*

4. An purgatio à crimine imposito, rite peragi possit aut debeat per summationem cænæ dominicæ? *Neg.*

5. An per probam aquæ frigidæ, aut ferventis, aut ferri candentis, aut transitus per ignem, aut monomachiam, aut cruentationis cadaverum, veritas & justitia causæ probari debeat? *Neg.*

6. An provocatio ad vallem Josaphat, (uti ante tempora reformationis fieri solet), sit licita? *Dist.*

Vide 3. part. sel. Disp. de fortis, aliisque divini nominis abusus.

* Subt.

* Subtit. II. *De confessione & martyrio.** *De confessione.*

Vide de confessionibus & apologiis politicæ ecclesiasticæ part. 3. lib. 1.

* *De Martyrio.*

Vide polit. ecclef. part. 2. lib. 1.

* Subtit. III. *De benedictionibus; & oppositis maledictionibus & execrationibus.** *De benedictionibus.*

1. **A**N hominum, brutorum, domuum, agrorum, navium, armorum, omniumque rerum & utensilium benedictiones in Papatu usitatæ, sint licitæ? *Neg.*

2. An & quomodo benedictiones aquæ, panis, vini in sacramentis, aliarumque rerum in vitâ communi differant à benedictionibus in Papatu? *Aff. pr. Ex. Post.*

3. An benedictio, seu consecratio, seu dedicatio templi aut suggesti, pari passu eant cum benedictione aquæ, panis, vini in sacramentis? *Neg.*

* *De maledictionibus, diris, execrationibus, & anathematis.*

1. **A**N ulla maledictio sive execratio seu imprecatio erga proximum licita? *Aff.*

2. An ulla sit licita erga nosmetipsos? *Aff. c. Disl.*

3. An ullæ sive res sive personæ humanæ possint devoveri devotione, quæ *cherem*, sive anathema dicitur? *Aff.*

4. An *cherem* sive anathema tantum conveniat temporibus, V. T. non temporibus N. T.? *Neg.*

5. An *cherem* rectè distinguatur in usuale & destructivum? *Aff.*

6. Quomodo Achan peccaverit in *cherem*, an in usuali an vero in destructivo? *In utroque.*

7. An in utroque commiserit furtum & quidem qualificatum, seu certæ speciei, quod sacrilegium vocant? *Aff.*

* *De blasphemâ.*

1. **A**N rectè dividatur in directam & interpretativam; in subitam in perturbatione prolatam, & in permanentem, quæ ex proposito, aliquando ex præsumptione & quasi elata manu committitur? *Aff.*

2. An

2. An ratione adjuncti recte dividatur in simplicem & qualificatam, eamque hereticam, idololatricam, apostaticam, magicam, & in peccatum in Spir. ? *Aff.*

3. An blasphemia morte puniri posset ? *Diff.*

* Subtit. IV. De juramento, ejusque oppositis, juramento temerario, perjurio, mentalibus reservationibus; & equivocationibus.

* De juramento in genere.

1. AN juramentum sub N. T. sit licitum ? *Aff.*

2. An per solum Deum sit jurandum, & non per creaturas ? *Aff.*

3. An sit bonum opus absolute necessarium; an vero ex hypothesi ? *Aff. post.*

4. An omne juramentum includat execrationem aut imprecationem, seu devotionem ? *Aff.*

5. An sit actus religionis ? *Aff. c. Diff.*

6. An aliqua adjuratio sive obtestatio per nomen Dei, & autoritativa veritatis declaratio alicui ab aliquo imposita, sit licita ? *Aff.*

7. An aliquo in casu, juramentum purgationis sponte offerri & præstari possit ? *Aff.*

8. An recte dividatur in assertorium & promissorium ? *Aff.*

9. An item in juramentum occasionatum, & ordinarium ac commune; in juramentum fidelitatis, sive spontaneum sive imperatum ? *Aff.*

* De juramentis religionis, & juramento ex officio seu inquisitorio.

Vide 3. part. select. dispp. de juram. religionis.

* De perjuriis, perfidia, mentali reservatione, verbis & factis otiosis, juramento temerario.

1. AN perjurium sit juramentum non servare, quod in veritate, justitia, judicio, præstitum est, aut præstari debebat ? *Aff.*

2. An fides juramenti aut simplicis cujusque promissi hæreticis aut rebelibus facta sit servanda ? *Aff.*

3. An perjurium sit in præstando juramento uti æquivocationibus, aut mentalibus reservationibus ? *Aff.*

4. An temerarium sit juramentum, quando quis per incogitantiam, aut malam assuetudinem utitur formulis & phrasibus depravatis ? *Aff.*

5. An amen, amen, verè, verè, in veritate, certo, certò sint formulæ jurandi ? *Neg.*

6. An ejusmodi fortioribus asseverationibus in communi sermone, & sine necessitate, uti liceat? *Neg.*

7. An verbis otiosis libere & sine scrupulo in communi sermone uti liceat? *Neg.*

8. Idem quæro de factis? *Neg.*

* *De exorcismo seu adjuratione demonum, infantum baptizandorum & aliarum creaturarum.*

Vide 3. p. sel. de exorcismo.

* *Subtit. V. De usu & abusu sortium, deque sponsonibus.*

1. **A**N aliquæ sortes sint licitæ? *Aff.*

2. An in aliquo casu sortes divinatoriæ adhiberi possint? *Aff.*

3. An adhiberi possint in electionibus & vocationibus sacris? *Aff.*

4. An ludicræ sortes sint licitæ & specialiter, lusus aleæ, taxillorum, chartarum, &c.? *Neg.*

5. An sponsones, de futuris contingentibus, quæ nec à naturâ, nec ab arte dependent, sint licitæ? *Neg.*

6. An sponsones de effectis, quæ ab homine arte & industria, ut à propria causâ producantur? *Aff.*

7. An sponsones de veritate rei præsentis & præteritæ sint licitæ? *Aff.*

* *Subtit. VI. De votis, Monachatu, confraternitatibus.*

* *De votis.*

1. **A**N votum sit opus bonum, principale, per se, uti precatio, verbi auditio, &c. an vero ad & propter aliud, ut auxiliare? *Neg. pr. Aff. Post.*

2. An, & quomodo dici possit actus religionis? *Aff. pr. Expl. Post.*

3. An omne votum sit cerimoniale, an vero aliquod morale, & pertinens ad statum N. T. *Neg. pr. Expl. Post.*

4. An votum naziræatus sit cerimoniale & pertinens ad statum V. T. *Aff.*

5. Quid de voto Jepthæ Jud. 11. sit statuendum? *Expl.*

6. An vota abstinentiæ ab aliqua re, cujus usus est adiaphorus & aliquando necessarius, sint vovendæ in perpetuum; an vero potius ad tempus? *Aff. Post. c. Diss.*

* *De monachis, & monachatu, seu de regularibus & religiosis.*

Vide 2. part. polit. eccles. lib. 4.

* *De militibus seu equitibus sacris.*

* *De Confraternitatibus.*

Vide ibidem de utrisque.

TITULUS IV.

*Ad quartum Decalogi præceptum,*** De Sabbatho & festis.*** Subtitulus I. De Sabbatho.*

1. **A**N sabbathum hebdomadale sit juris divini, immutabilis? *Aff.*
2. **A**N fuerit ante lapsum? *Aff.*
3. **A**N in decalogo sit præceptum aliquod cerimoniale & quidem quartum? *Neg.*
4. An Sabbathum hebdomadale, septimo die à creatione celebrandum, sit juris divini, immutabilis, naturalis, moralis? *Neg.*
5. An translatio Sabbathi in diem Dominicum, & observatio hujus diei, sit juris divini & immutabilis ad finem mundi? *Inclinamus in Aff.*
6. An ipsa quies & cessatio ab opere in se, & per se sit sancta, atque adeo quiescendo à laboribus Sabbathum proprie sanctificetur? *N. C. Dist.*
7. An quies sub V. T. cerimonialiter & typicè fuerit sancta? *Incl. in Aff.*
8. A quibus operibus sub V. & sub N. V. fuerit quiescendum & quæ excipiantur? *Expl.*
9. An superstitionem committat catechesis nostra quæst. 103. & Belgicarum synodorum decreta, diem dominicum appellando *Sabbathum*, & *Belgicè Austdagh*? *Neg.*

** Subtitulus II. De festis.*** De festis in genere & de festis V. T.*

1. **A**N, & quæ festa per Mosem à Deo fuerint imposita? *Aff. pr. Expl. Post.*
2. An omnia fuerint legis ceremonialis & Typica? *Aff.*
3. An festum expiationis fuerit festum propriè & strictè dictum? *Neg. c. D.*
4. An dies jejuniorum quæ tanquam sabbatha extraordinaria? *Neg. c. Dist.*
5. An præter anniversaria & menstrua festa, item Sabbatha annorum, & Jubileà potuerint sub V. T. quædam extraordinaria & occasionata festa celebrari? *Aff.*

** De festis vulgo ita dictis. sub N. T.*

Vide de iis 3. part. sel. disp. tit. de Sabbatho & festis,

** De diebus jejuniorum seu supplicationibus.*

Vide quæstiones 1. parte pol. eccles. lib. 2.

*Prolegomena ad secundam Tabulam Decalogi.** Subtitulus I. *De dilectione creaturarum.** *De dilectione omnium creaturarum ; & specialiter Angelorum.*

1. *N*omnis creatura sit diligenda? *Aff. c. Dist.*
2. *A*n sit diligenda propter se ipsam? *Neg.*
3. *Q*uà gratiâ, benignitate, misericordia ferri debeamus erga bruta? *Expl.*
4. *A*n Angeli sint diligendi? & quomodo? *A. pr. Expl. Post.*
5. *A*n dilectio angelorum, aliarumque creaturarum ad primam legis tabulam, an vero ad secundam sit referenda? *Aff. Post.*

* *De dilectione sui ipsius.*

1. *A*n nos ipsos debeamus diligere? *Aff.*
2. *A*n charitas incipat à se ipso ; seu an homo se ipsum magis quam proximum diligere debeat? *Dist.*
3. *A*n quis debeat aut possit seipsum prodere , aut affligere , aut punire? *Neg.*
4. *A*n aliquo in casu membrum sibi quis amputare , aut propriam carnem vulnerare possit? *Aff.*

Confer quæst. ad 6. præceptum.

* *De dilectione proximi seu alterius hominis.*

1. *A*n omnis homo sit proximus noster? *Aff.*
2. *A*n omnes homines sint æqualiter diligendi? *Neg.*
3. *A*n cum omnibus aut promiscue cum quibuscvis amicitiam contrahere & colere teneamur? *Neg.*
4. *A*n quis aliquo in casu possit proximum suum odio habere? *Aff. cum Dist.*
5. *A*n quis possit contemnere proximum *Aff. c. Dist.*
6. *A*n aliquo in casu liceat ridere proximum? *Aff.*
7. *A*n quis in adversitatibus, temporali afflictione aut perditione proximi gaudere possit? *Neg. c. Dist.*

* De charitate erga defunctos.

1. **A**N, & quomodo sint defuncti objectum charitatis nostræ *Aff. pr. Expl. Post.*

2. An & quomodo charitas exeratur erga animam defunctorum; aut corpus eorum; aut famam, aut posteros? *Expl.*

* Subtit. II. De exemplo bono, ejusque imitatione; deque opposito, scandalo.

Vide quæstiones in 4. part. select. dissp. tit. de exemplo bono, &c.

* De justitia, equitate, restitutione; & oppositis, injustitiâ, injuria, *Προσωποληψία*, ingratitude.

* De justitia & jure; & oppositis, injustitiâ, & injuriâ.

1. **A**N justitia particularis recte dividatur in distributivam & commutativam? *Af.*

2. An aliqua justitia locum habeat inter Deum & hominem? *Dist.*

3. An elemosyna detur proximo, ex justitia? *Neg. c. Dist.*

4. An volenti fiat injuria? *Af. c. Dist.*

5. An injuriam propulsare liceat? *Af. c. Dist.*

6. An etiam vindicare? *Dist.*

7. An talio Pythagorica sit justitia? *Neg.*

* De *ἐπιεικεία* seu equitate.

1. **A**N & quomodo summum jus dicatur summa esse injuria? *Dist. & Expl.*

2. An *ἐπιεικεία* repugnet justitiæ; An vero ad eam reducatur? *Neg. pr. Af. Post.*

* De *προσωποληψία* seu acceptione personarum.

1. An omnis *προσωποληψία* intrinsece & per se sit mala? *Neg. c. Dist.*

* De gratitudine & ingratitude.

1. **A**N gratia benefactoribus tantum sit habenda, sed etiam referenda? *Af.*

2. Quando sufficiat gratiam habere seu agere & non referre? *Af.*

* De restitutione.

1. **A**N restitutio sit necessaria? *Af.*

2. An qualis, quanta restitutio requiratur in bonis externis, etiam cum homo impotens est? *Expl.*

3. An & quæ restitutio requiratur in casu læsionis proximi, aut mutilationis proximorum? *Expl.*

4. Quæ, & qualis in casu homicidii? *Expl.*

5. In casu violatæ pudicitæ seu stupri? *Expl.*

6. In casu læsæ famæ? *Expl.*

* Subtit. IV. *De humilitate erga proximum, de humilitate erga superiores.*
Vide quæstiones ad 5. decalogi præceptum.

* *De humilitate erga æquales.*

1. **Q**ualem quis possit exhibere æqualibus, ut auctoritatem & dignitatem suam non prostituat? *Expl.*

2. An quis punctum honoris (quod vocant) apud & erga æquales bonâ conscientiam tueri possit? *Dist.*

* *De humilitate, erga inferiores.*

1. **A**N, & quomodo quis, inferioribus se submittere possit, absque injuria: aut loci, & dignitatis suæ neglectu, aut præjudicio? *Expl.*

* Subtit. V. *De liberalitate ejusque oppositis.*

Vide quæstiones apud scriptores Ethicos, & ad 8. Decalogi præceptum.

* Subtit. VI. *De operibus misericordiæ.*

* *De eleëmofynâ.*

1. **A**N omnes teneantur dare eleëmofynam? *Dist.*

2. An omnibus petentibus teneamur dare? *Dist.*

3. An eleëmofyna, tantum petentibus, aut palam pauperibus danda sit? *Dist.*

4. Quoties & quantas eleëmofynas quisque teneatur erogare? *Expl.*

5. An omnibus æqualiter pauperibus æqualis eleëmofyna sit danda: an vero inter æqualiter pauperes præferendi sint domestici fidei à fide extraneis; & cognationis, alioue vinculo nobis propiores, remotioribus? *Aff.*

6. An eleëmofyna sit opus meritorium, aut satisfactorium? *Neg.*

7. An quicquid donatum aut legatum est ecclesiæ, ad ipsius ædificationem, ministerii & scholarum sustentationem, fidei propagationem, &c. dici possit eleëmofyna? *Af. c. Dist.*

8. An omnia bona ecclesiastica fundata sint per eleëmofynas, spontaneas oblationes, & donationes? *Neg.*

* *De*

* De hospitalitate.

1. **A**N omnes & singuli ad officium hospitalitatis teneantur? *Af. c. Dist.*
2. An quosvis peregrinos, ignotos, aut notos quorum vitia nobis nota sint, in propriam domum recipere teneamur? *Neg.*
3. Quomodo ergo hospitalitas erga tales exercenda? *Expl.*

* De visitatione infirmorum, captivorum, viduarum, pupillorum, &c.

1. **A**N quisque personaliter teneatur ministrare ægrotis, quocunque morbo laborantibus? *Neg.*
2. An ergo sit necessarium aut genuinum opus misericordiæ, cum Papæ, Cardinales, Episcopi, reges, reginæ, pedes pauperum quorundam quotannis lavant; aut iis mensæ accumbentibus ministrant? *Neg.*
3. An captivi, viduæ, pupilli, à quovis fideli immediate sint visitandi, & immediatè verbis, operâ sint sublevandi? *Neg.*

* De operibus misericordiæ erga proximum, quibus anima salus promovetur; adhortatione scilicet correptione, conversione ab errore, consolatione.

1. **A**N quisque ad illa officia teneatur pro re nata: an vero soli ministri?
- Af. pr. Neg. post.*
Vide reliquas quæstiones in nostris exercitiis pietatis cap. 24.

* Subtit. VII. De concordia, pace, amicitia, & oppositis.

1. **A**N pacem cum omnibus hominibus colere teneamur? *Af. c. Dist.*
2. An concordia & pax, discordiâ & bello potior sit? *Af. c. D.*
3. An liceat discordiam excitare, & fovere, inter cives & cives, magistratus & magistratus, populos & populos, collegia & collegia, scholas & scholas, familias & familias, &c.? *Neg.*
4. An pii ad fidei, pietatis, concordiaë causam promovendam, occasione illâ uti possint & debeant? juxta illud vulgatum? *Bellum hæreticorum est pax ecclesia?* *Aff.*
5. An amicitia proprie dicta cum aliquibus hominibus, aut saltem uno & altero ineunda sit? *Af.*
6. An cum omnibus fidelibus, quos peculiari charitate complecti debemus, secundum communionem sanctorum ineunda sit? *Neg.*

Reliquas Quæstiones vide in Wendel, in Ethicâ; & Danci tractatu de Amicitia.

* Sub-

* Subtit. VIII. De *convictu & conversatione civili.*

* De *civilitate morum.*

1. AN civilitas morum & decorum in conversatione, tum quod ad sermonem, tum quod ad gestus pertineat ad virtutem Christianam? *Aff.*
2. An hujus virtutis sint extrema? *Aff.*
3. An omnes partes & actus vere civilitatis in jure divino & naturali fundentur? *Aff.*
4. Ancivilitas & decorum etiam in sacris cætibz locum habeat? *Aff. c. Diff.*
5. An omnes ritus & gestus, qui in sacris conventibus tum à concionatore tum ab auditoribus adhibentur, sint formaliter sacri? *Neg.*

* De *Conviviis.*

1. AN convivia celebrari & frequentari possint? *Aff.*
2. An sæpe? *Neg.*
3. An agapæ Christianorum primorum fuissent potius retinendæ, quam abrogandæ, juxta regulam, tollatur abusus maneat rei substantia? *Neg.*

* Subtit. IX. De *prudentiâ & imprudentiâ.*

1. AN prudentia sit directrix omnium aliarum virtutum, præcipuè homileticarum? *Aff.*
 2. An zelus repugnet prudentiæ, aut prudentia zelo? *Neg.*
- Reliqua vide apud scriptores ethicos, & Scholasticos ad 22. quæst. Lessium de justitia & jure lib. 1.

TITULUS VI.

Ad quintum Decalogi præceptum,

De *majoritate seu majoritate & minoritate, seu subjectione; gradibus superiorum & inferiorum; & inæqualitate inter homines, ordinis, potestatis & dignitatis: oppositæque barbarie & cyclopica confusione.*

* Subtit. I. De *gradibus superiorum, inferiorum, & inæqualitate.*

1. AN gradus illi sint juris divini & naturalis, an vero juris humani? *Diff.*
2. AN qui sunt juris divini, sint juris primigenii & absoluti: an vero secundi & hypothetici, per interventum peccati? *Diff.*

* Subtit.

* Subtit. II. De humilitate, & superbiâ.

1. **AN** humilitas omnibus hominibus conveniat, etiam superioribus erga inferiores & pares? *Af. c. Dist.*

2. An cum humilitate consistere possit, autoritas & gravitas superiorum? *Af.*

3. An vitium superbiæ pejus sit multis aliis, & malorum elementum dici possit? *Af.*

* Subtit. III. De honore, dignitate, nobilitate.

1. **AN** honor sit in honorante: an in honorato *Af. pr. c. Dist.*

2. An jure divino, aut naturali determinatum sit, quid honoris externè cuius tribuendum sit, quæ puncta honoris, quæ præcedentiæ, quis catalogus gloriæ mundi? *Neg.*

3. An ministri ecclesiastici de præcedentiis & punctis honoris laborare debeant? *Neg.*

4. An & quomodo quisque proximum suum se præstantiorem æstimare debeat, juxta *Philipp. 2. v. 3. Expl.*

5. An nobilitas, seu gradus honoris, seu dignitatis familiæ alicui adstrictus, licita sint inter Christianos? *Aff.*

6. An fundetur in jure divino aut humano? *Dist.*

7. An homines quamvis vitiis suis ignobiles, eâ tamen donati ab iis, penes quos potestas est, sint dicendi & habendi nobiles? *Af.*

8. An homines vitiosi & moribus degeneres sint vere nobiles? *Dist.*

9. An ob demerita rebellionis, prodicionis, perfidiæ, parricidii seu assassinatus, dignitas seu privilegium nobilitatis in facinoroso illo præscindi, & posteri eo privari possint? *Af.*

* Subtit. IV. De officiis superiorum erga inferiores, & viceversa in genere.

* De officiis superiorum erga inferiores in genere.

1. **AN** hæc sint officia, amor, benevolentia, gratia, clementia, misericordia, benignitas, beneficentia in suppeditandis necessariis quæ illis debentur, in illis defendendis; humanitas, justitia, æquitas, fides; quarum opposita sint perfidia, injuria, & oppressio, in corpore, libertate, formâ, honore, bonis, lenitas, tolerantia, longanimitas? *Af.*

2. An potestas omnium superiorum erga inferiores, sit absoluta & arbitraria; & an usus potestatis, & regimen quodcunque sit prorsus arbitrium? *Neg.*

H h h h h

* De

* De officiis inferiorum erga superiores in genere, eorumque oppositis.

1. AN sint obedientia, humilitas, timor, honor, pietas, gratitudo, fides, patientia, tolerantia, *ὑποταγή*? *Af.*
2. An inferiores superioribus absolutam in omnibus obedientiam promittere ac præstare teneantur? *Neg.*
3. An licita sit cæca obedientia erga superiores? *Neg.*
4. An inferiores possint se subducere obedientiæ superiorum? *Dist.*
5. An superiores possint sibi subiectos ab omni subiectione absolvere? *Neg. c. Dist.*

* De officiis superiorum & inferiorum in specie.

* De mutuis maritorum & uxorum officiis.

1. AN jure divino, & naturali primigenio uxores subjiçiantur maritis, & quodnam ejus fundamentum? *Aff. pr. Expl. Post.*
2. An maritus jus vitæ & necis in uxorem habeat? *Neg.*
3. An jus pænæ corporalis infligendę per verbera, flagella, &c.? *Neg.*

* De viris & feminis.

1. AN sexus fæmineus, extra statum conjugii, virili inferior sit potestate & dignitate? *Af.*
2. An etiam potentia, *ἐνδυνάμει*, ad qualvis functiones & vitę occupationes? *Af. c. Dist.*
3. An fæminæ ad principatum & magistratum admittendę? *Dist.*
4. An ad militiam? *Neg. c. Dist.*
5. An fæminæ sint homines ejusdem speciei cum viris; an vero sint monstra & mares occasionati? *Af. pr. Neg. Post.*
6. An ex textu (*Eccles. 7.*) probari possit fæminam nullam esse bonam? *Neg.*

* De ordine & officiis parentum & liberorum.

1. AN parentes debeant liberis alimenta? *Af.*
2. An in eos habeant jus vitæ & necis? *Neg.*
3. An pater deponere, aut in alium transferre possit patriam potestatem? *Neg.*
4. An in filium emancipatum, & seorsim patremfamilias factum, nullam potestatem patriam habeat; & si habeat, qualem, & quantam? *N. pr. Expl. post.*

5. An patre defuncto, in illam potestatem succedat mater? *Af. c. Dist.*
6. An parentes in casu necessitatis, liberos suos possint vendere? *Neg.*
7. An in casu extremæ famis eos mactare & edere? *Neg.*
8. An liceat liberis absque consensu parentum matrimonium inire? *Neg.*
9. An aliquod vitæ genus seu occupationem amplecti? *Dist.*
10. An votum monasticum edere, idemque implere? *Neg.*
11. An aliquo in casu parentum suorum crimina ad iudices deferre possint? *Dist.*

12. An mater possit infantes aliis lactandos tradere? *Neg. c. Dist.*

* Subtit. V. *De vitricis, novercis, privignis, soceris, socrubus, generis, &c.*

1. **A**N vitricus in privignum habeat potestatem patriam, & noverca in eundem, maternam; & privigni illis debeant filialem subjectionem? *Af. c. Dist.*

2. Idem quæro de soceris & socrubus? *Idem.*

* Subtit. VI. *De adoptione & adoptivis.*

1. **A**N jus illud adoptionis sit divinum & naturale; an vero mere humanum? *Af. post.*

2. An sit illicitum, aut juri divino, ac naturali repugnans? *Neg.*

3. An quis, non sine consensu suo, adoptatus, debeat patri adoptanti filialem obedientiam? *Af. c. dist.*

* *De tutoribus legalibus, dativis, testamentariis.*

1. **A**N tutoribus, convenienter juri divino & naturali, filialis subiectio & obedientia debeatur? *Af. c. dist.*

* *De præceptoribus & discipulis.*

1. **A**N præceptoribus jus modicæ castigationis competat? *Af.*

2. An discipuli præceptoribus suis subjectionem, obedientiam, honorem, gratitudinem debeant? *Af.*

3. An in omnibus eos sequi & doctrinam eorum amplecti? *Neg.*

4. An liceat cum iis contendere, iis obloqui, & aliam doctrinam sectari? *N.*

* *De officiis mutuis senum & juniorum.*

1. **A**N omnibus senibus, ratione ætatis, reverentia à junioribus debeatur? *Af.*

2. An juniores, consilia senum, item dicta, exempla, consiliis dictis, exemplis, juniorum præferre debeant? *Ut plurimum.*

* Subtit. VII. *De dominis & servis.*

1. **A**N servitus recte dividatur in liberam & coactam? *Af.*
2. An servitus coacta seu strictè dicta sit juris divini seu naturalis, aut tantum juris gentium seu juris humani positivi & arbitrarii? *Dist.*
3. An omnes infideles (gentiles scil. Judæi, Muhamedistæ) sint servituti subjiciendi, si potentia adfit? *Neg.*
4. An omnes habitantes in gente armis subjugatâ sint redigendi ad servitutem? *Neg.*
5. An etiam posteriores eorum in infinitum? *Neg.*
6. An promiscua emptio & venditio ejusmodi servorum, & quidem nolentium, in conscientia sit licita? *Neg.*
7. An Christiani, si fiant tales servi, in servitute illâ retineri possint; an vero æquis conditionibus libertate donandi? *Aff. Post.*
8. An domini in ejusmodi servos habeant jus vitæ & necis? *Neg.*
9. An servus injustâ venditione aut injusto bello captus & subjugatus teneatur in foro conscientie servitutem illam servire, nec possit prudenter & pro viribus fugâ, aut quâ aliâ ratione in libertatem se vindicare? *Neg. pr. c. Dist. Af. Post.*

* Subtit. VIII. *De mutuis officiis ministrorum & fidelium in corpore ecclesiastico.*

1. **A**N omnes fideles honorem, amorem, fidem, obedientiam debeant ministris ecclesiasticis tanquam patribus, præceptoribus, ductoribus spiritualibus? *Af.*
2. An ministri regere debeant potestate dominante? *Neg.*
Vide reliquas quæst. in 2. part. polit. eccles. lib. 1. & 2.

* Subtit. IX. *De Magistratibus & subditis in genere.*

1. **A**N sit potestas publica seu magistratus jure divino & naturali à potestate œconomica distincta? *Af.*
2. An ordo & potestas talis fuerit aut fuisset in statu integritatis; an vero per peccatum intraverit? *Incl. in Af. pr.*
3. An vigere possit aut debeat tempore N. T. ita ut Christianus Magistratum bonâ conscientia gerere possit? *Af.*
4. Qui & quales ad magistratum promoveri debeant? viri, an fœminæ; docti, an indocti: nobiles, an plebei; divites seu potentes an tenues aut mediocres; orthodoxi & pii an vero politice tantum honesti; cives an extranei; senes an juvenes? *Expl.*

5. An præstet magistratus esse ambulatorios ; an vero perpetuos ?
Diff.

6. An per successionem , an per electionem ? *Diff.*

7. An Magistratus potestas sit absoluta & independens in terris ? *Diff.*

8. An nullo in casu necessitatis magistratui tyranno, sive usurpanti, sive abutenti resisti possit ? *Neg. c. Diff.*

9. Penes quos sit judicium de tyrannide ; atque adeo de licità opportuna resistentiâ ? *Expl.*

10. An quilibet resistentiâ negativâ ei resistere possit & debeat ; si imperet agenda, quæ Deo & bonæ conscientiæ repugnant ? *Aff.*

11. An certa forma regiminis, Monarchica, Democratica, Aristocratica, mixta, positivè à Deo sit præscripta ; an vero jure divino nationibus quibusvis & hominum societatibus hoc relictum sit ? *Aff. poster.*

12. An Magistratus habeat potestatem ecclesiasticam & quidem supremam in terris ; an vero potestatem formaliter politicam circa ecclesiam & ecclesiastica ? *Aff. poster.*

13. An habeat potestatem cogendi homines ad réceptionem religionis sive veræ sive falsæ ? *Neg.*

14. An omnibus infidelibus aut sectariis libertatem exercitii in Republica suâ concedere teneatur ? *Neg.*

* *De Magistratibus, eorumque ministris : seu munerariis in specie.*

1. Quæ regiminis forma sit præstantissima ? *Diff. & Expl.*

2. An jus regis Israëliti , & cujusque supremi Rectoris 1 Sam. 8. à Deo præscribatur ? *Neg.*

3. An ibidem doceatur, quid reges aut supremi rectores in foro poli debeant, aut possint facere ? *Neg.*

4. An Reges , Principes , Magistratus , quævis onera populo suo in foro conscientiæ imponere possint ? *Neg.*

5. An subditus quisque ad tributa, vectigalia aliaque onera bono publico imposita, exsolvenda teneatur ? *Aff.*

6. An si populum, aut aliquos ex populo nimium gravent, illi positivâ resistentiâ, ex privato cujusque judicio, resistere possint ? *Neg.*

7. An Magistratibus subalternis, & munerariis à Magistratu constitutis : aut ministris regni & regis, honorem & obedientiam subditi quique, quibus illi præfecti sunt, præstare teneantur ? *Aff.*

8. An jus legationum & legatorum tantum ex jure gentium (prout strictè à Jureconsultis hoc accipitur) ; an vero ex jure divino naturali ortum sit ? *Ex utroque.*

9. An legatorum violatio? *Neg.*
10. An si fiat, iuste hoc vindicari possit? *Aff.*
11. An legatorum delicta à magistratu à quo missi sunt, an vero à Magistratu, ad quem missi, puniendi sint? *Dist.*
12. An legati in malâ causâ, aut in bonæ causæ malis mediis (ut fraudibus, mendaciis) principi suo inservire debeat, aut possint? *Neg.*
13. An consilarii Regibus, principibus, & quidem plures, sint utiles? *Aff.*
14. Quales debeant eligi consilarii, & quod nam eorum munus?

Vide quæstiones huc pertinentes in tractatibus particularibus de consilio & Consiliariis: quales Keckermanni in disp. practicis, Hippolyti à Collibus tract. de Consil.

15. An uni viro multa, & quidem ad modum diversa munera sint demandanda? *Dist.*

16. An pastoribus ecclesiasticis, aut Theologis Academicis munera politica sint imponenda e. gr. legatorum, consiliorum, iudicum, prætorum, quæstorum, præfectorum civilium aut militarium, cancellariorum, &c. sint imponenda? *Neg. c. Dist.*

TITULUS VII.

Ad sextum Decalogi præceptum,

* Subtitulus I. *De humanitate, clementiâ & oppositâ crudelitate.*

De mansuetudine, tolerantiâ & placabilitate, & oppositis, irâ, iracundiâ, vindictæ cupiditate, invidiâ, lentitudine.

1. **A**N ira intrinsece, & in se sit mala, seu an omnis ira sit peccatum? *Neg.*
2. **A**N omne odium sive rerum, sive personarum sit peccatum? *N. c. D.*
3. An omnis vindicta, & vindictæ cupiditas sit peccatum? *Neg. c. Dist.*
4. An invidia aliqua sit licita? *Neg.*
5. An aliqua æmulatio? *Aff.*
6. An lentitudo sit vitium? *Aff.*

* Subtit. II. *De fortitudine, ejusque oppositis, timiditate & audaciâ.*

1. **A**N fortitudinis objectum sint tantum pericula bellica? *Neg.*
2. **A**N tantum mors? *Neg.*

3. An *αὐτοχρηστὴς* sint fortes dicendi? *Neg.*
4. An duella offerentes aut suscipientes? *Neg.*
5. An aliquo in casu licitum sit oblatam aut imperatam monomachiam suscipere? *Aff.*
6. An cum rex regem, imperator exercitus imperatorem, ad monomachiam provocat ad bellum finiendum, ea suscipienda sit? *Incl. in Neg.*
Vide de hoc casu Zoucheum in *Iure feciali* p. 291. 293. & auctores ibi cit.
7. An stante bello publico miles ad monomachiam à milite hostili provocatus, eam suscipere possit, exemplo Davidis? *Incl. in Neg.*
8. An martyres verè sint fortes? *Aff.*
9. An omnis fuga fortitudini repugnet? *Neg.*
10. An fortes sint, qui magicis artibus, pharmacis narcoticis *ἀναισθητικά* quandam membris suis conciliant? *Neg.*
11. An timor omnis sit vitiosus? *Neg.*
12. An metus in foro poli quem absolvere, aut liberare possit ab omni peccato, si quid contra legem Dei commiserit? *Neg.*

* Subtit. III. De concordia, discordia, rixis, dissidiis, verbis asperis.

1. **A**N verbis quis dici possit occidere? *Aff.*
2. **A**N quis possit bono publico discordias inter homines excitare? *N.*
3. An ortis discordiis aliorum, uti in bonum? *Aff.*

* Subtit. IV. De lésione, mutilatione sui ipsius, aut aliorum.

1. **A**N quis aliquo in casu se ipsum mutilare, aut aliis mutilandum dare possit? *Aff. cum Dist.*
2. An flagellatio sui ipsius in Papatu usitata, sit licita, & partem faciat salutaris poenitentiae? *Neg.*
3. An castratio seu eunuchizatio sui ipsius, aut aliorum sit licita? *Neg. pr. Dist. Post.*
4. Quomodo intelligendus locus *Mathei* 19. *Expl.*
5. An eunuchismus naturalis aut per hominum violentiam illatus, faciat aliquem irregularem? *Neg.*

* Subtit. V. De homicidio sui ipsius & aliorum.
{ * De *ἀνθρώπων*.

1. **A**N aliqua *ἀνθρώπων* sit licita? *Neg.*
2. An sententia iudicum sive iuste, sive iniuste damnati, ipsi sententiam laqueo, aut gladio, aut alio quo instrumento, exequi possint? *Neg.*

3. An incendium pulveris pyrii, quo navis cum vectoribus, in frustra discerpitur, aut comburitur; ad ἀνθερσίαν reduci debeat? *Aff.*

4. An femina nocens sumendo poculum zelotypiæ (de quo Numer. 5.) peccasset ἀνθερσίαν? *Aff.*

5. An iuste condemnatus, ut fame moriatur; cibum clam subministratum edere possit? *Aff.*

6. An licitum sit in morbo periculoso, abstinere à cibi aut potus genere, per regulam, seu vota, interdicto? *Neg.*

7. An injectio diabolica, aut tentatio ad ἀνθερσίαν, sit formaliter ἀνθερσία; aut saltem peccatum aliquod? *A. pr. dist. post.*

8. An ἀνλόφονες judicandi sint totaliter, & finaliter desperare, atque adeo in æternum perire? *Neg.*

9. An funambuli, volantes, torneantes, in circo pugnantes, aut spectacula illa instituentes, ac curantes, alique ψυχοκίδνους, ab ἀνθερσίαν aut ab omni culpâ absolvi possint? *Neg.*

10. Idem quæro de duellatoribus, qui ad vindicandam injuriam, aut ad ostentationem roboris, aut ad oblectationem spectantium, aut ad manifestandam causæ suæ justitiam, duella offerunt aut suscipiunt? *Neg.*

11. An ullum duellum publicâ autoritate concedi possit? *Incl. in Neg.*

12. An quis duellum seu monomachiam sub pænâ capitis, ab hoste aut tyranno sibi impositum suscipere possit? *Aff. c. Dist.*

* De homicidio aliorum.

1. AN omnis occisio hominis sit intrinsecè mala? *Neg.*

2. An publicâ autoritate magistratus justam ob causam quis occidi possit? *Aff.*

3. An, & quo in casu privatus licitè occidere possit? *Aff. pr. E. Post.*

4. An omne homicidium casuale sit inculpabile? *Dist.*

5. An aliquo in casu magistratui aut communitati liceat innocentem occidere de mandato hostis aut tyranni, ut interneciōnem aut excidium totius populi, aut civitatis avertant? *Neg.*

6. An iudici inferiori liceat condemnare, & satelliti occidere, idque mandato superiorum, quem scit esse innocentem? *Neg.*

7. An liceat reipublicæ innocentem quem ab hoste, aut tyranno postulat, eidem tradere, quem scit ab ipso occidendum? *Dist.*

* Subtit. V I. De abortu, hydrophobis, monstris, mortuis hominibus, & expositione infantum.

1. AN abortum qui procurat, homicidii sit reus? *Dist.*

2. AN liceat abortum procurare, ut mater præsentissimo mortis periculo eripi possit? *Neg.*

3. AN

3. An hydrophobi publicâ authoritate magistratus occidi possint? *Neg.*
4. An monstra quævis ex brutis nata occidi possint; aut necessario debeant? *Aff. pr. Neg. Post.*
5. Idem quæro de monstris, ex hominibus, natis? *Dist.*
6. An scire liceat in mortuos, seu cadavera hominum? *Dist.*
7. An in extremâ necessitate carnibus humanis vesci liceat? *Aff. cum Dist.*
8. An aliquo in casu infantes exponere liceat? *Aff. cum Dist.*

* Subtit. VII. De *savitiâ, & clementiâ erga bruta.*

1. **A**N virtus clementiæ aut humanitatis, & opposita vitia etiam locum habeant erga bruta? *Aff. iuxta Proverb. 12. v. 10.*
2. An ad virtutem referri possit Pythagorica à brutorum mactatione, & manducatione abstinencia? *Neg.*
3. An ante diluvium Noachicum esus carniū fuerit, & quidem licitus? *Aff.*
4. An etiam in statu integritatis, mactatio, & usus earundem, fuerit aut fuisset licitus? *Inclin. in Aff.*

* Subtit. VIII. De *vitandis & fugiendis periculis, terrâ aut mari se offerentibus; item de peste, leprâ, dysenteriâ, aliisque morbis contagiosis.*

1. **A**N quis pie, & honeste præsentis periculo, in bello, aut navigatione, exponere se possit? *Dist.*
2. An pestem, & loca peste infecta fugere liceat? *Dist.*
3. An peste, aliove morbo contagioso laborantes, absque Dei tentatione, absque amore periculi, absque temeritate, visitari & adjuvari possint? *Aff. cum Dist.*
4. An lepra hodierna eadem sit cum antiquâ Ægyptiorum, & Judæorum? *Neg.*
5. An homines reddiderit immundos magis quam alia quævis mala scabies, aut alii miserabiles morbi, sive contagiosi sive non contagiosi, immunditia scilicet ceremoniali; an etiam morali ac spiritali? *Aff. pr. Neg. Post.*
6. An ergo hodierni leprosi, cessante immunditiâ & lege ceremoniali necessario extra urbes, vicos, castra, & quasvis hominum communitates habitare debeant, adhuc mendicare, & mendicatum panem edere? *Neg.*

Vide quæstiones de leprâ & leprosis 1. part. polit. eccles. lib. 1, tract. 2, sect. 4 p. 768; & lib. 4. tr. 4, sect. pag. 894.

* Subtit. IX. De medicina, & medicis.

1. AN usus medicinæ, & medici licitus sit? *Aff.*

2. An imperiti & irrationales medici, quos empiricos vocant, sint tolerandi, & illi bonâ cum conscientia praxim medicam exercere possint? *Neg. cum Dist.*

3. An Judæis, aut nomen Christianum simulantibus, sed revera, atheis & prophanis publica praxis medicinæ inter Christianos sit permitenda? *Incl. in Neg.*

4. An quis medicus pharmacum calamitosum alicui propinare, aut gravide abortum procurare, aut quem lucri causâ in morbo detinere possit? *Neg.*

5. An peccet medicus si per ignorantiam artis suæ, aut imperitiam, aliquem in totum, aut in tantum perdat? *Aff.*

6. An experiendi, aut in arte medicâ proficiendi gratiâ, aliquod medicamentum adhibere liceat, de cujus virtute, & viribus non satis certus sit? *Neg.*

7. An artis medicæ, & experientia augendæ causâ vivi homines à medicis anatomizandi sint? *Neg.*

8. An ejusdem artis jam inventæ ostentandæ, ac commendandæ causa medicus sibi ipsi, aut alteri alicui homini venenum propinare, & mox antidotum addere, aut vulnera sibi aliisve infligere, & mox unguentum illinere possit? *Neg.*

* Subtit. X. De oppositis, & remediis homicidii.

* De custodia & conservatione vitæ ac sanitatis.

1. AN quis possit fugere pericula? *Dist.*

2. An & quando quis possit, aut debeat vitam ponere, pro vitâ proximi? *Aff. Post. E. Post.*

3. An ad accuratam dictam in victu ut usu rerum pro re natâ & complexione suâ quis teneatur? *Aff. cum. Dist.*

4. An conservatio sui ipsius sit primum & universale principium honestatis aut moralis bonitatis in actionibus humanis? *Neg.*

5. An carcerem effringere & vitam præsentis supplicio eripere liceat in casu innocentia? *Aff.*

6. An, & quomodo hoc licitum in casu martyrii? *Dist. & E.*

* De conservatione & custodia vitæ & sanitatis proximi.

1. AN quis teneatur vitam proximi tueri, eumque morti eripere, sive ex igni, sive ex aquâ, sive e manu ferarum aut latronum, etiam cum periculo suo? *Af.*

2. An præcipue hoc obtinere debeat in custodia vitæ parentum, principum, uxorum? *Af.*

3. An insidiæ adversus vitam proximi sint detegendæ? *Af.*

4. An insidiæ & conspirationes contra rempublicam, ab eo qui juramento fidelitatis obstrictus est, sint detegendæ? *Af.*

5. An hoc obtinere debeat, quando insidiæ, aut conjurationes innouerunt verbi ministro per modum querelæ, & exonerationis conscientiæ, & postulati ab illo consilii spiritualis? *Diff.*

6. Quid si innouerit alicui parentes suos, aut maritum, aut liberos conjurationis aut rebellionis consiliis nondum cessantibus implicari, aut saltem eorum esse conscios, quid tali in casu faciendum? *Expl.*

* De moderatione inculpatae tutelæ, & de vindictâ.

1. AN aliquâ ratione vim vi repellere liceat? *Diff.*

2. An, præteritam injuriam privatâ & propriâ vindictâ, seu per se ipsum vindicare? *Neg.*

3. An morali certitudine aut satis verisimili conjecturâ præsumens sibi injuriam, aut vim inferendam ab aliquo, eundem vi illatâ, aut violentâ quâcunque coercitione prævenire possit? *Incl. in Neg.*

4. An sit moderamen inculpate tutelæ, si quis aggressori resistat, imo eidem mortem inferat, in casu quo fugere, aut auxilium aliunde ipsi præstari possit? *Neg.*

5. An mulier pro conservandâ pudicitâ, violento raptori, aut stupratori usque ad vitæ ipsius privationem (si aliter fieri nequeat), &c. resistere possit? *Aff.*

6. An inculpata tutela sit, si quis pro conservatione domus, & rerum suarum non tantum raptorem violenter repellat, sed & occidat? *Diff.*

7. An inculpata tutelâ quis uti possit contra aggressorem, patrem, aut principem suum? *Diff.*

* De pœnâ homicidii, de asylis, deque veniis.

1. AN pœna capitalis homicidii sit meræ constitutionis & legis forensis Mosaicæ, populo Israelitico specialiter latæ? *Neg.*

2. An illa semper & necessario debeat esse capitalis? *Neg.*
3. An asyla in politis Christianis sint necessaria? *Neg.*
4. An templa, monasteria, aliaque loca sacra, aut pia (ut vocant) debeant, aut possint esse asyla? *Neg.*
5. An propinquis sanguine vindicta homicidii committenda sit? *Neg.*
6. An in casu corrupti, aut cessantis Magistratus, ipsi jus hoc sibi sumere possint? *Neg.*
7. An venia homicidis, seu immunitas à supplicio concedi possit, ob occursum aut conspectum Cardinalis, aut virginis vestalis, aut ob letum introitum principis aut episcopi? *Neg.*
8. An ob bonum (ut vocant) diem Veneris, seu crucifixionis Christi? *Neg.*
9. An omne homicidium involuntarium puniri, aut impunitum esse debeat? *Dist.*
10. An munus carnificis aut satellitis, aut spiculatorum, in foro conscientie sit illicitum? *Neg.*
11. An ecclesiasticè, aut politice sit infame? *Neg.*
12. An quosvis condemnatos etiam innocentissimos præsertim martyres Christi, bonà conscientia occidere possint, aut cecà obedientia Magistratui in eo parere? *Neg. cum Dist.*

* Subtit. XI. De bello in genere, ejusque oppositis, & bello Belgico in specie.

* De bello in genere.

1. **A**N bellum, etiam justum, sit bonum; an vero malum triste? *Dist.*
2. An omne bellum sub N. T. sit malum, turpe, illicitum? *Neg.*
3. An bellum recte distinguatur in offensivum, & defensivum? *As.*
4. An in bello specie & formà defensivo, nulla debeat fieri offensio? *Neg.*
5. An in extraneum, & civile? *As.*
6. Quænam requirantur ad hoc, ut bellum sit justum? *Expl.*
7. An bellum suscipi aut geri debeat à privato homine, aut ab hominibus privatis, aut ab ecclesià quâ tali, aut ab antecessoribus ecclesiasticis, qua talibus, ex. gr. episcopis, concionatoribus, senioribus, synedriis, synodis? *Neg.*
8. An possint institui, aut esse milites ecclesiæ, & milites sacri, uti vocantur? *Neg.*
9. An inferiores magistratus, quibus etiam competit jus gladii, aliquo in casu bellum suscipere possint, contra magistratus superiores? *As. c. Dist.*
10. Quænam sit justa causa belli, & quidem proxima? *Expl.*

11. An necessaria defensio religionis? *Dist.*

12. An alterius populi flagitia, & mores ferini ac cyclopici coercendi?
Dist.

13. An propter denegatum transitum? *Dist.*

14. An ob violatos legatos? *As.*

15. An ob punctum honoris, & præcedentiæ, aut *73* &c.? *Neg.*

16. An ob non-restitutionem eorum, quæ reipublicæ, aut subditis iniuste ablata sunt? *As.*

17. An cum præscriptio adest, aut subsequens approbatio eorum quorum intererat; aut cum defuncti sunt omnes illi qui damnum passi erant, cum omnibus hæredibus? *Neg. pr. Dist. Post.*

18. An bellum ab utraque parte possit esse justum? *Neg.*

19. Quibus armatis civibus, aut militibus in bello sit utendum, viris, an juvenibus, piis, an impiis, fidelibus, an infidelibus, hæreticis, an orthodoxis? *Dist. & Expl.*

20. An etiam operâ foeminarum? *Dist.*

21. An quibuscumque in quovis bello operam suam quis addicere, aut locare possit? *Neg.*

22. An etiam canibus, elephantis, aliisque brutis in bello uti liceat?
As. cum. Dist.

23. An sædus bellicum, & usus auxilii fœderatorum sit licitus? *As.*

24. An fœdus cum infidelibus, hæreticis, idololâtris: &c. iniri possit? *As. cum. Dist.*

25. An, & quale temperamentum in hostibus oppugnandis, & victoriæ usu sit adhibendum quoad vitam, libertatem, bona eorum? *As. pr. E. Post.*

26. An insontes extra causam belli positi aliqua ratione affligi possint in vitâ, seu sanitate suâ, in libertate, in bonis? *Dist.*

27. An temperamento adhibendo repugnet bonorum deprædatio, aut captivitas? *Neg.*

28. An redactio in servitutem? *Dist.*

29. An uti liceat exploratoribus, & proditoribus? *As. cum. Dist.*

Vide supra dispp. ad 9. decalogi præceptum.

30. An, & quibus stratagematis uti liceat? *As. pr. E. Post.*

31. An retorsione, & repræcæliis? *As. cum. Dist.*

32. An privati utriusque partis, aut neutrales extra partes bellicas constituti, pyrraticam illam belgicè dictam *Caperpe*, aut *repne Meerling*, absque ullo conscientie scrupulo exercere possint? *Resp.* De alienis, & de civibus à parte belli iniusti, absolute *Neg.* de civibus à parte belli iusti incl. in? *Neg.*

33. An percussoribus, & assassinis, contra reges, aut principes, cum quibus bellum intercedit, uti liceat? *Neg.*

34. An urbes incendio perdere, & omnes incolas internecioni dare liceat? *Neg. cum. Dist.*

35. An militibus occisionem infantum, imbellium senecionum, puellarum, & vetularum (quæ arma non gestant) permittere liceat? *Neg.*

36. An mulierum nuptarum & innuptarum, stuprationem ac violationem? *Neg.*

37. An bona pauperum, pupillorum, ecclesiastica, & similia, militum, aut aliorum *πλεονέκτως* prædæ, ac rapinæ exponere liceat? *Neg. cum. Dist.*

* *De belli oppositis, tumultu scil. seditione, rebellione, latrocinio, pyratice, pace & judiciis.*

1. **A**N bellum, seu continuatio belli pace dubiâ tutior sit? *Aff. cum. Dist.*

2. An, & quomodo induciæ differant à pace? *Aff. pr. E. Post.*

3. An; & quomodo confæderatio à pace seu neutralitate? *Aff. pr. E. Post.*

* *De bello Belgico.*

1. **A**N bellum Belgicum fuerit defensivum contra tyrannidem? *Aff.*

2. An primo inchoatum sit propter religionem; an vero propter libertatem politicam, & conscientiæ? *Dist. pr. & Aff. Post.*

3. An in progressu, præfectis & magistratibus ad religionem conversis gestum sit pro religionis reformatæ (tunc publicæ & religionis status) defensione? *Aff.*

4. An etiam pro exclusione falsæ & idololatricæ religionis papisticæ? *Aff.*

5. An in omnibus fæderatis, seu unitis provinciis pariter & eodem tempore pro exclusione Papismi bellum geri coeptum sit? *Neg.*

TITULUS VIII.

Ad septimum Decalogi præceptum,

* *Subtit. I. De Castitate.*

1. **A**N virginitas sit virtus, & quidem maxima; an vero adiaphorum quid? *Neg. pr. Aff. post.*

2. **A**N coelibatus sit præferendus conjugio? *Neg. c. Dist.*

3. An castitas tantum locum habeat in coelibatu; an etiam in conjugio? *Neg. pr. Aff. post.*

4. An castitatis subiectum inhærentiæ sit voluntas? an vero appetitus sensitivus & inferior facultas? *Aff. pr. Neg. post.*

5. An virtus castitatis idem sit quod continentia, seu donum continentiae? *Neg.*

6. An stimuli, seu motus primo primi luxuriæ sint peccata? *Aff.*

7. An impuritates omnes cum antecedentibus & consequentibus, modis & circumstantiis, æque ac aliorum peccatorum, pro concione & in publicis lectionibus ac catechizationibus sint proponendæ? *Neg.*

* Subtit. II. *De flagitiis non-nominandis.*

1. **A**N ejusmodi flagitia in prælectionibus Academicis sint describenda, & minutim explicanda? *Neg.*

2. An in concionibus & catechezationibus? *Multò minus.*

3. An prudentia justorum sit, quod confessori sub Papatu super abominandis illis torquent, & torquere docentur conscientias puerorum, puellarum, cœlibum, conjugatorum, viduarum, ad confessiones accedentium? *Neg.*

4. Et quod in libris Casuisticis, & confessionalibus præsertim in vasto volumine Thomæ Sanchez de matrimonio, talia proponunt? *Neg.*

Vide de his *part. 3. polit. eccles. lib. 3. tract. 1.*

* Subtit. III. *De raptu, adulterio, incestu, & violento concubitu.*

1. **A**N & quomodo incestus judicandus sit è lege morali? an vero forensi Mosaica? *Aff. pr. Neg. post.*

2. Quomodo gradus consanguinitatis, & affinitatis computentur, & in quibus gradibus conjugium prohibitum? *Expl. in 1. part. Polit. Eccles. lib. 3. tr. 1.*

3. An conjugium cum regulari, aut cum cognato spiritali initum sit incestus? *Neg.*

4. An poena adulterii, in specie semper debeat esse capitalis, ut in politia Mosaica? *Neg.*

5. An raptus sit quæcunque virginis seductio, & abductio? *Disf.*

6. Quid censendum sit de raptu Benjaminitarum *Jud. 21. ? Expl.*

7. An compressio Dinæ à Simeone & Levi justè vindicata sit? *Neg.*

* Subtit. IV. *De concubinato, stupro, scortatione & fornicatione, item de lupanaribus, meretricibus, arteque lenoniâ.*

1. **A**N concubinitus (qui dicitur quasi conjugium, seu conjugium carens solennitatibus) sit licitus? *Neg.*

2. An stuprator teneatur virginem à se humiliatam ducere? *Aff. c. Dist.*
3. An lupanaria, lenocinia, meretrices sint in Rep. toleranda? *Neg.*

* Subtit. V. *De spuris, & infantibus suppositiis & expositiis.*

Vide quæstiones in 1. part. polit. eccles. lib. 3. tract. 1.

* Subtit. VI. *De hermaphroditis, Eunuchis, frigidis, &c.*

Vide ibid.

* Subtit. VII. *De luxuria incitamentis, occasionibus, manuductionibus.*

Vide supra dissp. de ebrietate, & de Excelis Mundi.

* Subtit. VIII. *De prophylacticis & antidotis luxuria impudica, temperantia, continentia, verecundia, pudore, conjugio, & pœnis impuritatis.*

* De {
temperantia.
continentia.
verecundia.

1. **A**N omnis non tantum diæta & tenuis victus, sed & abstinentia à somno, cibo & potu sit adhibenda? *Aff.*

2. An assidui labores & occupationes inter prophylactica sint numeranda? *Aff.*

3. An continentia sit distincta à dono continentia? *Aff. vid. Ethicos.*

4. An donum continentia sit virtus per se, idemque cum castitate? *Neg.*

5. An numerandum sit inter charismata, seu gratias (ut vocant) gratis datas? *Dist.*

6. An plerique homines, saltem multi eo dono sint præditi? an vero pauci, si non paucissimi? *Neg. pr. Aff. post.*

7. An donum illud sit perpetuum & permanens? an vero mutabile, & *πρὸς αἰῶνα*? *Neg. pr. Aff. post.*

8. An donum illud absolutè à Deo sit petendum? an vero conditionaliter? *Neg. pr. Aff. post.*

9. An verecundia & pudor sint virtutes? *Vide Ethicos.*

* *De conjugio, & oppositis.*

1. **A**N conjugium hominum sit mandatum? & an jure naturali primigenio? *Aff. c. Dist.*

2. An sit remedium divinitus ordinatum contra incontinentiam, usionem & vagas quasque libidines? *Aff.*

3. Reliqua desponsalibus, conjugio, eique oppos. divort. desert.

Vide in 1. part. Polit. Eccles. lib. 3. tract. 7.

* De pœnis impuritatum.

1. AN omnium impuritatum pœna debeat esse capitalis? *Neg.*
2. An quarundam impuritatum ordinaria pœna debeat esse capitalis?
Aff.
3. Idem quæro de quibusdam speciebus incestus? *Aff.*

TITULUS IX.

Ad octavum Decalogi præceptum.

* Subtit. I. *De rerum dominio, divitiis, paupertate.*

* *De dominio rerum.*

1. N sit distinctio dominiorum & jure divino & naturæ? an vero omnia debeant esse communia? *Aff. pr. Neg. post.*
2. An omnes res cadant sub distincta dominia particularia ex. gr. oceanus, lumen solare, ær, ventus, &c.? *Neg.*
3. An aliquæ res sint & dici possint in nullius esse bonis, & quænam? *Aff. pr. Expl. Post.*
4. An fretum aliquod, an pars maris mediterranei possit sub Dominium cadere, eoque respectu vocari mare clausum? *Aff. c. Dist.*
5. An vectigal navigantibus imponi, & navigatio eorum justas ob causas impediri possit? *Aff.*
6. An piscatio in fretis, æstuariis, lacubus, paludibus, rivulis, fluminibus à principe & communitate pro privatis incolis contra extraneos vindicari possit? *Aff.*
7. An alveus fluminis plane mutatus mutet dominium ejus? *Aff.*
8. An venatio & aucupium à Principe aut communitate vindicari possit contra extraneos aut quosvis incolas privatos? *Aff.*

* *De divitiis & paupertate.*

1. N paupertas sit morale bonum, & hominem Deo gratum faciat? an vero sit adiaphorum? *Neg. pr. Aff. Post.*
2. An sit affectanda, aut sponte accersenda? *Neg.*
3. An divitiæ sint malæ, & consequenter an liceat esse divitem? *Neg.*
4. An liceat directe cupere & affectare divitias? *Neg.*

K k k k k

5. An liceat mediis illis uti, quibus per Dei benedictionem legitime comparentur? *Aff.*

* Subtit. II. *De Modis acquirendi.*

* *De acquirendo dominio in genere, ejusque oppos.*

1. AN quisque aliquam particularem vocationem ad vitæ occupationem amplecti debeat? *Aff.*

2. An quis vocationem suam particularem, in quâ constitutus, deferere & commutare possit? *Aff. c. Dist.*

3. Cum diversæ sint vocationes & vitæ occupationes, an unusquisque scire possit, quænam præ aliis capeßenda sit, *Expl.*

4. An otiosa validorum mendicantium circumvagatio sit honesta? an vero ad furtum referenda sit? *Neg. pr. Aff. Post.*

5. Idem quæro de Cyngaris, peregrinantibus religionis ergo, inclusis & eremitis, monachis mendicantibus? *Neg. pr. Aff. post.*

6. Idem quæro de lenonia, arte meretricia, funambulatorio, histrionia, piratica, quamvis publicâ auctoritate munitâ, teneratoria? *Idem.*

7. An cauponaria sit licita? *Dist.*

8. An militia mercenaria? *Dist.*

9. An omnes vocationes aliorum recreationibus inservientes? *Dist.*

10. An aleatoria? *N. Vid. Tract. nost. de usu aleæ.*

11. Quænam vocationes sint honestæ & licitæ? *Expl.*

12. Quinam modi acquirendi? *Expl.*

* *De primâ occupatione, alluvie & insulis.*

1. AN terras inhabitatas, nulliusque dominio subjectas occupare liceat, & dominium earum sit primi occupantis? *Aff.*

2. An alluvies jure cadat in dominium ejus ad cujus agrum fit alluvies? *Dist.*

3. An omnis alluvies cedat privatis, an communitati aut principi? *Dist.*

4. An insula in flumine nata sit ejus cujus est flumen? *Dist.*

5. An per inundationem dominium cujusque privati amittatur? *Dist.*

6. An liceat arte & industria procurare alluviam, muniendo suam & sic abradendo ripam oppositam? *Dist.*

* *De præscriptione & usucapione.*

1. AN jus usucapionis præscriptionis legitime constitutum sit? *Aff.*

2. Quantum temporis requiratur, ut rei possessæ derelictionis moralem certitudinem fundare queat? *Expl.*

3. An sine scrupulo aliquis jure usu-capionis uti possit? *Aff. c. Dist.*

* *De donatione & hereditate.*

1. AN donatio sit legitimus acquirendi modus? *Aff.*

2. Quænam requirantur ad legitimam donationem? *Expl.*

3. Quænam res donari possint, & an omnes? *Ex. pr. Neg. Post.*

4. Quinam donare possint, & non? *Expl.*

5. Quibus donari possit, & non? *Expl.*

6. An quodvis donum à quovis accipi & affectari possit; & an detur vitium *durapazijus* belgicè gavenlicker? *Neg. pr. Aff. post.*

7. An donatio omnium bonorum sit licita? *Neg. c. Dist.*

8. An donationes inter virum & uxorem, patrem & liberos, à Magistratu restringi possint? *Aff.*

9. An donatio aliqua revocari aut rescindi possit, & quibus de causis? *Aff. pr. Expl. post.*

* *De contractibus in genere.*

1. AN contractus recte dividantur in proprie dictos, nominatos, innominatos, dubios seu quasi contractus? *Aff.*

2. Quænam requirantur ad legitimum contractum? *Expl.*

3. Quinam contrahere prohibeantur? *Expl.*

4. An vim habeant contractus, qui fiunt metu cadente in virum fortem & constantem? *Dist.*

5. An contractus validus sit, in quo deest solennis formula seu conditio juris scripti? *Aff. c. Dist.*

6. An ea, quæ quis habet ex quasi contractu aut ex testamento possit bona conscientia sibi retinere? *Aff. c. Dist.*

7. An dolus reddat contractum irritum? *Aff. c. Dist.*

8. An per donationes causâ mortis, & testamentarias dispositiones legitime quis acquirat hæreditatem & legata? *Dist.*

* *De promissionibus & pollicitationibus, vide ad 9. præc.*

* *De contractu* $\left\{ \begin{array}{l} \text{emptionis} \\ \text{\&} \\ \text{venditionis.} \end{array} \right.$

1. AN hic contractus sit juris naturalis, gentium, civilis? *Dist.*

2. AN omnes res sint venales? *Neg.*

3. An omnia publica munera debeant esse venalia? *Neg.*
4. An quælibet servorum emptio & venditio sit licita? *Neg.*
5. An & quibus de causis emptio & venditio revocari ac rescindi posset?
Aff. pr. Expl. post.
6. An hoc sit ob vitium rei venditæ? *Aff. c. Dist.*
7. An & quomodo pretium rei venditæ æstimari debeat, & quibus de causis iuste retineri aut remitti possit? *Expl.*
8. An omnium venalium pretium sit certum, definitum & perpetuum? *Neg.*
9. An major, ita dicta, mercatura sit simpliciss. tutiss. acquirendi modus? *Neg.*

* De $\left\{ \begin{array}{l} \text{fortibus} \\ \text{sponsionibus} \\ \text{asscuracionibus.} \end{array} \right.$

1. **A**N per aleas aliasque sortes ludicras legitime acquiratur? *Neg.*
2. An ex contractu & præeunte utriusque partis consensu sortes divisi-
oriæ legitime adhibeantur? *Aff.*
3. An sortilegia illa, quæ loterias vocant, legitimè institui, & per ea
legitime acquiri possit? *Neg.*
4. An si in usum non privati alicujus, sed pauperum, aut Reip. & Eccles.
instituantur? *Neg.*
5. An sponsiones omnes sint licitæ, & per eas legitimè acquira-
tur? *Neg.*
6. An illicitæ sint illæ, quæ de præsentibus aut præteritis fiunt, ad acuen-
dam hominum artem & industriam? *Neg. c. Dist.*
7. An mercatura fuerit exercita in populo Israëlítico cum Israëliti-
tis sc. aut extraneis; an vero absque ulla mercatura vixerint? *Aff. pr.*
Neg. post.
8. An contractus asscuracionis sit legitimus acquirendi modus? *Dist.*
9. An possit asscurari alicujus persona, per loca ubi periculum ab
hostibus? *Dist.*
10. An iudici munera accipere liceat? *Neg.*

* De censibus.

1. **A**N contractus censuales censuum liberorum, liberandorum, perpe-
tuorum seu hæreditariorum & vitalium sint liciti? *Aff.*
2. An census reales perpetui emi & vendi possint? *Aff.*

3. Quæ conditiones ad legitimum censum requirantur ? *Expl.*

* *De cambieis & permutationibus seu commutationibus.*

1. **Q**uamnam res sub commutationem cadant ? *Expl.*

2. **A**n cambie sint licite ? *Aff.*

3. An liceat campforibus tanto plus accipere, quanto tempus solutionis, distantius est ? *Aff.*

* *De mandato.*

1. **A**n mandatum sit legitimus contractus ? *Aff.*

2. **A**n sit juris naturæ; an gentium aut civilis ? *Aff. primum.*

* *De acquisitione per ius fisci, item belli & victoriæ.*

1. **A**n cum jure divino ius fisci consistere possit ? *Aff. c. Dist.*

2. **A**n aliena bona quæ jure belli & victoriæ acquiruntur, legitime cedant victori ? *Dist.*

3. An temperamentum aliquid in iustissimo bello adhibendum sit circa spoliationem bonorum hostilium ? *Aff.*

4. An privata civium pyratice sub concessione publicæ potestatis sine scrupulo conscientie pie exerceri possit ? *Incl. in Neg.*

* *De bonis naufragantium & represaliis.*

1. **A**n represalia sive in bello sive extra id sint licita ? *Aff. c. Dist.*

2. **A**n bona naufragantium jure acquirantur à fisco, aut supremo littoris domino, aut à particulari domino, aut prætore terræ proximæ isti littori ? *Neg. c. Dist.*

* *De oppignorazione, emphyteusi, feudis, infeudatione, fide-jussione.*

1. **A**n quævis res pignori dari, & accipi possint ? *Exp. pr. Neg. post.*

2. **Q**uamnam possint emphyteusin dare & accipere ? *Expl.*

3. An emphyteuticarius in re sibi in emphyteusin data aliquod jus habeat; & quale ? *Aff. pr. Expl. post.*

4. An & quomodo fiat successio emphyteusis ? *Aff. pr. Expl. post.*

5. Quibus de causis liceat Domino emphyteuticarium ab emphyteusi repellere ? *Expl.*

6. An emphyteusis Ecclesiastica legibus civilibus subjiciatur ?

7. Quæ res possint in feudum dari? *Expl.*
8. Qui possint feudum dare & accipere? *Expl.*
9. Quibus modis feudum acquiras? *Expl.*
10. Quibus obligationibus beneficiarius Domino teneatur? *Expl.*
11. Quando feudum sine culpa vassalli finiat, & definat? *Expl.*
12. An nunquam, an vero semper liceat postulatam fidejussionem præstare seu fidejussorem agere? *Neg. utrumque.*

* *De deposito, commodato, mutuo & contractu usurario, locatione, conductione, contractu societatis, deque precario.*

1. Quæ & à quo res deponi possit? *Expl.*
2. An restitutio differri aut negari possit? *Aff. c. Dist.*
3. An depositarii teneantur restituere depositum perditum, aut damno aliquo affectum? *Dist.*
4. Quæ possint commodari? *Expl.*
5. Qui & cui possint commodare? *Expl.*
6. An qui commodatum accipit ex casu fortuito? *Neg. c. Dist.*
7. Quæ res mutuo dari & accipi possint? *Expl.*
8. An mutuatio ex se sit officium charitatis, æque ac elemosyna? *Aff.*
9. An contractus mutui, qua talis seu per se, funder jus aliquid exigendi pro mutuacione? *Neg.*
10. Qua vi lucrum exigatur, seu ^{eo} interesse? an jure contractus mutui simpliciter ita accepti? an jure peculiari aut distincti contractus, qui usurarius dicitur? *Aff. post.*
11. An quævis usura sit licita in foro conscientiæ, modò Magistratus eam toleret, permittat, aut ordinet? *Neg.*
12. An usura à paupere, aut attenuato sit exigenda? *Neg.*
13. An Magistratus modum usurarum ponere debeat, & consequenter illicitam ex parte creditoris aut debitoris facere licitam? *Neg.*
14. Quæ sint legitima locationis & conductionis requisita? *Expl.*
15. An quis rem alienam possit locare? *Dist.*
16. An de conductionis pretio aliquid remittendum sit ob sterilitatem, & similes casus, præcipue per vim majorem illatos? *Aff.*
17. An conductor, an vero locator teneatur ad damnum, si quod obvenit rei conductæ, præstandum? *Dist.*
18. Quæ conditiones in societate negotiationis requirantur? *Expl.*
19. Quot, & quibus modis societas finiatur? *Expl.*
20. Quomodo lucrum & damnum, & pecuniæ superstites sint dividenda? *Expl.*

21. An licitæ societates officiorum, quales in curia Romana? *Neg.*
 22. Quæ pacta in precario apponi consueverint? *Expl.*
 23. Quando & quomodo precarium finiatur? *Expl.*

* Subtit. III. De furto ejusque speciebus & affinis.

* De furto.

1. **A**N omnis fraudulenta rei alienæ contrectatio invito Domino lucri-
 faciendi gratia contineat furtum? *Aff.*
 2. An omnis acceptio rei alienæ contineat furtum? *Neg.*
 3. An furtum sit in casu extremæ necessitatis cibaria aliena auferre?
Neg. c. Dist.
 4. An furtum sit festucam aut aciculam in domo alienâ tollere? *Neg.*
c. Dist.
 5. An furtum sit parvam summam ex. gr. 2. à 3. assium auferre? *Aff.*
 6. An liberi circa bona parentum, & servi circa bona domini furtum
 committere possint? *Aff.*
 7. An Israelitæ furtum commiserint auferendo vasa Ægyptiorum? *Neg.*
 8. An factum *Jacobi Genes. 39.* ab omni furto excusari possit? *Dist.*
 9. An furtum sit rem suam aut ejus æstimationem propria auctoritate
 ab injusto detentore aut possessore accipere & auferre? *Dist.*

* De speciebus furti magis manifestis & directis, plagio, sacrilegio, simonia,
 peculatu, abigatu, spoliatione agrorum, rapina violenta rerum
 mobilium, pyratice, latrocinio, & grassatione.

1. **A**N omnis fraudulenta contrectatio rei ad ecclesiam aut ad pias (ut
 vocant) domos, pertinentis sit sacrilegium? *Aff.*
 2. An plagium sit furtum graviss. ? *Aff.*
 3. An ad plagium referri debeat seductio liberorum à parentibus, qualis
 blanditiis, & seductione, à Jesuitis, aliisque regularibus fieri solita? *Aff.*
 4. An ad plagium referri debeat suppositio partus alieni, quamvis ma-
 ter ipsa & pater consentiant? *Aff.*
 5. An ad plagium referri possit, cum quis alienum sibi tribuit & tanquam
 suum ostentat? *Aff.*
 6. An quævis emptio & venditio rerum ad Ecclesiam pertinentium sit
 sacrilegium? *Neg.*
 7. An bona ecclesiastica in alios usus, quam propriè & directè ecclesia-
 sticos impendi possint? *Dist.*

8. An Achan *Jos. 7.* Ananias cum Saphyra *Act. 5.* sacrilegium commiserint, & propter illud à Deo puniti sint? *Af.*

9. An exempla illa poenarum rectè ad usurpationes & abusus bonorum ecclesiasticorum, superiori & præsentì sæculis commissos, à protestantibus ac reformatis tum theologis tum Jureconsultis applicata sint? *Aff.*

10. An hodierna Simonia sit emptio aut venditio charismatum; an vero munerum & vocationum sacrarum? *Af. post.*

11. An Simoniam committant ministri eccl. qui pro impartitione spiritualium, temporalia accipiunt? *Neg.*

12. An Simonia tantum committatur ablatione aut collatione muneris à manu; an & muneris à lingua aut obsequio? *Af. post.*

13. An etiam per comminationem subtractionis, aut actualement subtractionem lucri, commodi & beneficii, quo alioquin quis fruitur aut fruturus esset? *Af.*

14. An fraudatio vectigalium & tributorum ad peculatum referri possit? *Aff.*

15. An fraudatio hostilium tributorum, qui injusto bello Rempublicam nostram persequuntur? *Neg.*

16. An bonorum publicorum negligens administratio ad peculatum referri possit? *Dist.*

17. An bonorum illorum perversa distributio? *Aff.*

18. Cur abigeatus & spoliatio agrorum, item aggerum, navium, portarum urbium sit furtum qualificatum aut tam grave? *Expl.*

19. An rapina violenta, latrocinium, pyratia sint furtum qualificatum? *Af.*

20. An cuique privato ejusmodi furibus non tantum resistere liceat, sed etiam ablata eisdem extorquere, & violenter eripere, modo potentia adsit? *Af.*

21. Quid statuendum de *Jud. 11. 3.* *Expl.*

22. Quid de Davide vagante in deserto 2 *Sam. 21. & 22.*

23. Quid de ejusdem excursionibus in Philistæos 2 *Sam. 28.*

* De speciebus furti minus manifesti aut crassi, *δυσφαγία*, succata merce, fraudulenta mensura, monopolio, flagellatione annonæ, adulteratione & abrasione monete, senore & usura mordente, cessione dolosa, usurpatione venationis, aucupii, piscationis, fraude & abusu circa res inventas aut depositas, abusus circa testamenta & legata, de confiscatione bonorum naufragantium.

1. **A**N liceat Magistratibus & munerariis publicis munera accipere? *Dist.*

2. An iudicibus à litigantibus? *Neg.*
3. An liceat munera politica emere & vendere? *Dist.*
4. An etiam munera iudicum? *Incl. in Neg.*
5. Quot modis peccetur fucatione? *Expl.*
6. Quot modis fraudulenta mensura? *Expl.*
7. An omne monopolium sit illicitum? *Dist.*
8. Quomodo flagellatio annonæ ad furtum referri possit? *Expl.*
9. An omnis præoccupatio, aut occupatio quæstus alieni sit illicita? *Dist.*
10. An adulteratio monetæ committatur tantum ab iis, qui eam conficiunt? an & ab iis, qui scientes eam erogant? *Neg. pr. Aff. Post.*
11. Idem quæro de abrasione nummorum? *Resp.*
12. An lucrum aliquis ultra sortem ex mutuata pecunia, idque vi contractus petere liceat? *Aff. c. Dist.*
13. An lucrum tantum stipulari aut petere liceat, quantum visum fuerit, aut à mutuantem obtineri possit? *Neg.*
14. An solius Magistratus sit modum usuræ in foro conscientie determinare? *Neg.*
15. An modus in foro conscientie sit licitus, quemcunque Magistratus determinat? *Neg.*
16. An hodierni trapezitæ, quamvis publici, usurarii manifesti, & professi dici possint? *Aff.*
17. An consistere possit cum charitate & æquitate Christiana fœnus extortum pauperibus ex eleemosyna viventibus? *Neg.*
18. An fœnus extortum omnibus pauperibus non-eleemosynariis? *Resp.*
19. An fœnus hoc à peccato excusetur, si homines sponte sub stipulatione lucri à fœneratore petant & accipiant? *Neg.*
20. An si intercedat Magistratus concessio, aut etiam auctorizatio? *Neg.*
21. An omnes foro cedentes peccent iniustitiâ & furto? *Neg. c. Dist.*
22. An, qui absque culpa sua solvendo non sunt, peccent, si relinquentes omnia bona sua creditoribus, incarcerationis, aut servilis detentionis, aut cujuscunque alterius incommodi, aut ignominie declinandæ causa se subducant? *Neg.*
23. An ex pacto cum creditoribus tantum? an vero etiam sponte teneatur quis in conscientia creditoribus ex bonis per hæreditatem aut honestam vitæ occupationem partis satisfacere? *Aff.*
24. An res inventæ pertineant ad inventorem? *Neg.*
25. An, in calu, quo ignoratur Dominus rei perditæ? *Neg.*

26. Quid & hoc in casu agendum? *Expl.*
 27. An cuivis ubivis, aut saltem in terra habitationis suæ venari aut piscari liceat? *Neg.*
 28. An liceat pro arbitrio suo de bonis disponere? *Neg.*
 29. An semper absque scrupulo qualvis testamentarias dispositiones sequi & exequi possimus? *Neg.*
 30. An liberâ & bonâ conscientia testamenti executionem post-habere: quod sc. solennitatibus careat? *Neg.*
 31. An bona naufragantium iuste cedant primo inventori; aut domino proxime adjacentis ripæ & littoris; aut fisco publico? *Neg.*

* *De recreationibus & ludis.*

1. **A**n Nullæ recreationes seu exercitia recreantia sint licita? *Aff.*
 2. An quævis tum animi, tum corporis recreatio, cujuscunque sexus, ætatis, conditionis, vocationis hominibus conveniat? *Neg.*
 3. Quis modus in honestis & licitis ludis adhibendus? *Expl.*
 4. An lusus aleæ aut quæcunque aliæ sortes ludicræ sint licitæ? *Neg.*
 Vide libellum nostrum de lusu aleæ.
 5. An ludus *Schachicus*, orbiculorum, & similes, qui mero ingenio, arte, & industria ludentium peraguntur, sint liciti? *Aff.*
 6. An convenient magis mente seu animo juxta vocationem suam laborantibus, e.g. studiosis, an vero corpore magis? *Diff.*
 7. Quæ conditiones in ludis licitis sint observandæ? *Expl.*
 8. An exercitia ludicra affectanda sint in quibus periculum est nocendi suæ aut aliorum vitæ & sanitati, ut torneamenta, ludi raurorum? *Neg.*
 9. Quid de exercitiis actionum scenicarum & similium, item saltationum sit judicandum? *Expl.*
 Vide supra dispp. de Excelsis Mundi.

* Subtit. I V. *De causis & occasionibus furti, ejusque oppositis remediis.*

* *De avaritia & sollicitudine circa temporalia.*

1. **A**n Avaritia committatur in bonorum acquisitione, an vero usu? *Aff. utr.*
 2. Quomodo dicatur radix omnium malorum, 1 *Tim.* 6. ? *Expl.*
 3. An ratio dari possit cur senibus hoc vitium sit magis familiare quam juvenibus? *Aff. & Expl.*
 4. An quævis cura & quodvis studium circa res temporales sit illicitum? *N.*

* De prodigalitate seu profusione.

1. **U**trum majus sit vitium avaritia, an prodigalitas? *Aff. pr.*
2. An profusio & luxus in cibo & potu, conviviiis, vestibus, suppellectili, frequenti famulatio committi possit? *Af.*

* De ignavia, otio, & negligentia.

1. **A**n ignavia & negligentia in sepe sint peccata, & cui virtuti opponantur? *Af. pr. Expl. post.*

* De curiositate.

1. **A**n curiositas sit peccatum per se? *Dist.*
2. Idem quæro de ἀλλοτρίοις επισκοπή, & πολυπραγμοσύνη? *Af.*

* De prophylacticis & remediis, & antidotis furti, ἀντιπραΐα, labore in operibus vocationis, parsimonia, justitia, aequitate, restitutione, pœna & coercitione furti, recto usu & administratione bonorum temporalium.

* De ἀντιπραΐα.

Vide Amef. in Medullâ ad 10. præc. & commentar. ad 1 Tim. 6.

* De labore.

Vide sup. de diligentia & sedulitate.

* De parsimoniâ, Justitiâ, & Restitutione.

1. **A**n omnibus conveniat parsimonia, etiam iis, qui bonis abundant? *Af.*

Vide scriptores Ethicos & Oeconomicos.

* De Justitiâ.

Vide supra quæstiones super Prolegomenis ad secundam tabulam Decalogi.

* De Restitutione.

Vide supra disp. de Restitutione.

* De pœnis furti.

1. **A**n quis privatus vi adhibita ablationem bonorum suorum mobilium impedire possit; & an ablata furibus aut injustis possessoribus eripere ac sibi restituere possit? *Af. pr. Dist. post.*
2. An quis ablationem impedire possit ipsa occisione furis? *Dist.*
3. An furta non tantum multis pecuniariis, plagis corporeis, infami theatritatione; sed etiam mortis supplicio vindicari possint? *Dist.*
4. An præstet tales ergasteriis includi, aut ad remos, metalli fodinas, aliosque labores damnari, quam extremo supplicio affici? *Af. c. Dist.*

SYLLABUS QUÆSTIONUM
TITULUS X.

Ad nonum Decalogi præceptum,

• Subtit. I. *De veracitate & mendacio in genere.*

1. **A**N veracitas sit virtus specialis? *Af.*
2. An esse quid falsum seu falsum dicere sit mendacium? *Neg.*
3. An veritatem quam in totum aut ex parte reticere sit mendacium? *Neg.*
4. An quis vera dicens materialiter, formaliter tamen possit mentiri? *Af.*
5. An omne mendacium sit peccatum, officiosum, joculosum, humilitatis? *A.*
6. An apologi seu fabulæ, fictiones parabolicæ, hyperbolæ, ironiæ sint mendacia? *Neg.*
7. An veracitas & mendacium tantum consistant in verbis prolatis aut scriptis; an vero etiam in quibusdam factis & gestibus? *Neg. pr. Af. post.*
8. An omne mendacium sit peccatum mortale? *Af.*
9. An omne mendacium sit confitendum confessione auriculari? *Resp.* est quæstio inepta.

Vide Navarrum in Manuali.

* Subtit. II. *De candore, simplicitate, fidelitate in verbis & promissis; & oppositis simulatione, adulatione, dolis, fraudibus, equivocatione, mentali reservatione, seu restrictione.*

1. **A**N & quomodo sit promittendum? *Af. pr. Expl. post.*
2. An omnes promissiones sint præstandæ? *Resp.* in male promissis rescinde fidem.
3. An fides data sit servanda hæreticis & rebellibus; hocque neget doctrina Pontif.? *Af. pr. c. Dist. Af. post.*
4. An, si quis circumventus sit ab illis, quibus fidem dedit, servare debeat, ut Israelitæ Gibeonitis *Jos. 9.*? *Af.*
5. An si quis ob metum aliquid promiserit? E.g. latronibus, aut hostibus illud præstare teneatur? *Af. c. Dist.*
6. An à promissis & fide data liberari & absolvi quis possit per superiores ut Magistratus, parentes? *ac Dist.*
7. An Papa per dispensationem à voto, juramento, promisso, fide data, absolvere possit? *Neg.*
8. An omnis simulatio sit peccatum? *Aff.*
9. An omnis dissimulatio? *Neg.*

10. An absque adulatione proximi infirmitates, aut peccata tegere possimus? *As. c. Dist.*

11. An absque adulatione proximo apud alios laudes tribuere possimus? *As. c. Dist.*

12. An aliquando proximus fraudulenter laudari possit? *As.*

13. An dolus aliquis sit bonus? *Neg.*

14. An omnis circumventio sit mala? *Neg.*

15. An fraudes sint licitæ & pro religione aut Ecclesia? *Neg.*

16. An in sermone cum proximo liceat uti æquivocatione? *Neg. c. Dist.*

17. An ulla ars in talis reservationis in testimoniis, promissis, contractibus, juramentis licita? *Neg.*

* Subtit. III. De *crassioribus quibusdam mendacii speciebus, detractiōe, cavillatione, obreſtatione, calumnia, seu diffamatione per verba, scripta, comedias, libellos famosos.*

1. AN omnis revelatio secreti sit proditio? *Neg.*

2. An nihil revelare liceat, ne quidem si sub sigillo confessionis, ut loquuntur, indicatum sit? *Neg.*

3. An quis sine peccato patriam aut civitatem suam, Principem aut Magistratum hostibus prodere possit? *Neg.*

4. An & quomodo alieno peccato proditiōis, & seditionis uti quis possit sine peccato? *As. pr. Expl. post.*

* De calumnia, convitio, diffamatione.

Vide supra quæstiones huc pertinentes in disp. ad 9. præceptum.

* De irrisiōe.

1. AN quis possit irrideri? Vide Ascet. nostr. tit. de lachrymis & risu.

2. An scriptio satyræ, quæ vitia hominum perstringit, sit licita? *As.*

3. An scriptio talis satyræ, quæ non tantum in genere aut indefinite & in individuo vago vitia perstringit, sed in individuo signato? *As. c. Dist.*

4. An ratio libelli famosi, seu pasquilli consistat in dissimulatione nominis sui, an vero in diffamatione injusta singularis personæ aut singularium personarum? *Neg. pr. As. Post.*

5. An iuste omnes non denunciantes libellum famosum Magistratui, teneatur eadem penâ, quâ libelli famosi auctor? *Dist.*

6. Quid tutissimum sit agere illi, in cujus manus veniunt libelli famosi? *E.*

* Subtit. IV. De radicibus & occasionibus mendacii, invidiâ scil. superbia, arrogantia, presumptionibus, suspicionibus, nimia credulitate, loquacitate seu garrulitate, dicacitate *παρολζία, βωμολοζία*, omnibusque jocis illiberalibus, denique de verbis otiosis.

* *De invidia, superbia, arrogantia, temerario iudicio, præsumptione & suspitione.*

1. **A**N æmulatio aliqua sit licita, & an, & quomodo differat ab invidia?
Af. pr. Expl. Post.

2. An arrogantia sit cum quis, sibi tribuit quod nullo modo habet; aut cum eo, quod habet, nimium gloriatur & quidem cum contemptu proximi? *Af. utrumque.*

3. An iudicium ferri de proximi defectibus sit illicitum? *Neg.*

4. An omnis præsumptio aut suspicio sit illicita? *Neg.*

5. An omnis credulitas, seu fides humana sit illicita? *Neg.*

* *De loquacitate, seu multi-loquio.*

1. **A**N omnis verborum multitudo sit mala? *Neg.*

2. An omnes joci sint illiciti & illiberales? *Neg.*

3. An quædam verba, licet vera, sint otiosa, ac consequenter mala; & quænam sint, ac verè dicantur verba otiosa? *Af. pr. Expl. Post.*

* *Subtit. V. De remediis & cōercitione mendaciorum, de taciturnitate, regimine lingua, retentione & vindicatione famæ, pœnis mendaciorum, obreftationum, calumniarum; denique de iudicio publico.*

* *De taciturnitate, regimine lingua, famæ defensione & vindicatione.*

1. **A**N & quomodo tacendum sit? *Af. pr. Expl. Post.*

2. An aliquo in casu liceat famam nostram defendere?

3. An etiam restitutionem à diffamatore petere, aut eundem ad eam iudicio Ecclesiastico & politico compellere? *Af.*

4. An si quis injuste detraxerit famæ proximi, ad restitutionem teneatur, & qualem? *Aff. pr. Expl. Post.*

* *De pœnis mendaciorum.*

1. **A**N Ecclesiâ censuris, & correptione calumniandi aut diffamandi licentiam coercere possit? *Af.*

2. An forum poli sive conscientia internum differat à foro tum Ecclesiastico, tum politico exteriori; & an quod iustum, licitum, aut tolerabile est in foro exteriori, etiam in interiori sit licitum ac honestum? *Neg.*

3. Quinam sint iudices Ecclesiastici, quodnam objectum istius iudicii, quis modus procedendi, quæ pœnæ aut censuræ, quæ qualisque executio?
Expl. In Polit. Eccles. P. 3. lib. 4. de clavibus Regni cælorum.

4. An quis in foro exteriori Politico honeste excusari possit? *Aff.*
5. An reus se ipsum purgare aut excusare possit, sive in totum sive in tantum? *Aff.*
6. An reus possit se ipsum mendacio directo aut indirecto expedire? *Neg.*
7. An in iudicio criminali ex ore duorum testium capitis damnari quis possit? qui cetera honestus audit & constanter negat, nec ullæ aliæ probationes contra illum sint? *Incl. in Neg.*
8. An reo iuramentum sit imponendum in iudicio criminali? *Neg.*
9. An tortura sit adhibenda? *Dist.*
10. An advocatus causas qualvis sibi oblatas, defendendas suscipere possit? *Neg.*
11. An falsis instrumentis, testibus, legum detorsionibus, mendaciis defendere possit causam etiam bonam, sive reo autor esse ut malis illis remediis se defendat? *Neg.*
12. An iudex judicare debeat, secundum conscientiam, an vero secundum allegata & probata? *Dist.*

TITULUS XI.

*Ad decimum Decalogi præceptum,** Subtit. I. *De virtutibus.*

1. **A**N ita sorte nostra contenti esse debeamus juxta 1 Tim. 6. ut alia sive plura, sive majora, sive meliora non liceat appetere? *Neg. c. Dist.*
2. An liceat appetere divitias? *Dist.*
3. An cupiditas opum debeat mensurari opibus, an viceversa? *Expl.*
Vide comment. in 1 Tim. 6. & Amesii medullam ad 10. præceptum tit. de contentatione.

* *De gaudio & inopia.*

1. **A**N & quomodo semper sit gaudendum? *Expl.*
2. An solus Deus sit objectum gaudii? an vero etiam alia præter Deum? *Af. post. c. Dist.*
3. An omnia præter Deum sint æquale objectum gaudii? *Neg.*
4. An mala tristitia hujus vitæ sint objectum gaudii fidelium? *Af. c. Dist.*

* *De*

* De zelo.

Vide 1. præceptum.

* Subrit. II. De vitiis concupiscentia, & motibus primo primis.

* De concupiscentia inherente & actuali.

1. **A**N concupiscentia inherens sit peccatum? *Af.*
2. **A**N concupiscentia actualis, sive motus primo primus ad malum contra aliquod Dei præceptum absque deliberato voluntatis consensu sit peccatum? *Af.*

3. An in somno peccata possint committi? *Af.*

4. An insomnia Diabolica tanquam peccata somnianti sint imputanda? *Diff.*

* De acedia, quærimonia, sollicitudine.

1. **A**N acedia sit speciale peccatum ab aliis distinctum? *Af.*

2. An quærimonia sit speciale peccatum? *Af.*

3. An sollicitudo? *Af. c. Diff.*

* De φιλαυτία & ἐπιχαιρεκακία.

1. **A**N homo debeat se ipsum amare? *Af.*

2. An debeat se plus amare, quam proximum? *Diff.*

3. An, & quomodo gaudere quis possit, de alieno malo absque peccato? *Expl.*

F I N I S.

AD-

A D D E N D A.

Ad Diss. de Foro Poli & Soli §. 9. pag. 83.

Bi cito scriptores de iudicio Westphalico dicto *Frijdingh*. Ad-
de sequentia:

Aliud est iudicium illud, sive mos ille, secundum quem
Magistratus, alicubi civem aut inquilinum ex civitate suâ
citra pœnam citra multam, dimittere dicitur. Quia nullo hic supplicium
capitale, nulla deportatio, nulla infamiae nota, nulla bonorum confisca-
tio: uti quidem iudicium illud à nobiliss. & consultissimo, *Theodoro Gras-*
winkelio in dissertatione de præludiis iustitiæ & juris adversus Fr. Rebelle
Lusitanum ex societate Jesu anno 1660. pag. 158. & seqq. describitur. Nulla,
inquit, hic relegationis nota, nedum exilii, nulla infamiae sequela, nedum
ut id designetur, ob ullum meritum pœnæ. Paulo ante dixerat: sunt civitates
quedam apud nos, quæ se tuerent privilegio: quod non tango. Et pag. 159.
si cui provocandi ad hoc animus est, ut se gravatum iustas per probationes
pervincat: Magistratu (si nullas fonticas iustasve causas habuerit) etiam cum
rigidissime se tueretur, in omnem causam allegante, factum hoc à se, publicum
rectius habendi ergo, vernaculè *by forme van politijcke correctie*. Eo in cau-
sam allegato, Magistratus omnia pro se dixit. Quod sive vigore privilegii fa-
cit, sive pro iure (barbarè loqui liceat) Magistratico: quod jam nunc insinuavi
obtinere fiduciarie: nec revelletur (si modo unquam, quod me latet, revellitur)
nisi per sententiam curiæ diffinitivam. Hæc hæctenus, in genere ita dicta,
non videmus, quin ex ipso iure Magistratus deriventur. Non minus enim
liberum Magistratui ob causas magnæ necessitatis & boni publici, civem
aut incolam dimittere, ac cuique civi liberum est aliò migrare, & civitatem
illam relinquere. Ex civitate jam jam ab hostibus obsidendâ ad tempus di-
mittitur imbellis turba commeatui absumendo magis idonea, quam de-
fensioni præstandæ. Tali in casu dimissi aliquando in Belgio nostro clerici
aliqui Pontificii, quin etiam ad breve tempus ex laicis Pontificiis ditio-
res aut potentiores: de quibus iustè metuunt, ne ad nutum sacerdotis illâ
occasione cum hostibus imminetibus aut civitatem obsidentibus manus
jungan: juxta immota religionis suæ principia. Sicuti juris naturalis &
Magistratus, quosvis extraneos etiam amicos, absque ullâ eorundem culpa,
ab incolatu aut commoratione apud se arcere possunt & solent; ne Rem.
publicam bello à potentioribus inferendo, aliisve periculis & incommodis

M m m m m

expo-

exponent. De traditione innocentum in manus hostium, deque percussione Zeba filii Bichri 2 *Samuelis* 20. & filiorum Achabi 2 *Reg.* 10. longè alia est quæstio. Nihil ergo in jure & modo procedendi politico inveniri potest, quod juri divino & naturali repugnet; & consequenter in foro poli non sit licitum. Sed non immerito quæri posset, an in foro poli justum & æquum sit, si vel princeps territorialis, vel Magistratus urbis juris hujus exercitium extenderet ad quosvis cives opibus, potentiâ dignitate, gratiâ, virtute, prudentiâ præ aliis pollentes, absque aliquâ ipsorum culpâ, absque præsentî aliquâ necessitate dimittendos. Hoc enim ostracismo aut petalismo affine quid habere videretur: ut non dicam de judicio Barbarico, quo fratres, aut proximi consanguinei immo & filii è medio tolluntur, de quibus suspicionem aut metum concipiunt magni domini, ne aliquomodo imperio digni aut proximi, imperium aut affectent, aut ad illud per fas per nefas à proceribus & subditis, promoveri, sibi que viventibus substitui possent: siquidem ipsi ob duram & iniquam procerum populique gubernationem, aliasve ob causas justas aut prætextas iisdem ingratos fieri contingeret. Quæritur ergo, an lex, aut privilegium, aut consuetudo judicium hoc dimissionis extendat ad quosvis cives, inquilinos, convenas, advenas, & ad quasvis causas fonticas non fonticas, graves leves: exclusâ omni provocatione gravati, ad curiam, aut ad principem, Magistratumve superiorem: exclusâ omni spe mutationis per sententiam curiæ, aut superioris Magistratus: gravato etiam ignorante causam cur præ aliis sui ordinis concivibus dimittatur. Inprimis à nobiliss. & consultissimo *Graswinckelio* jurium, privilegiorum, consuetudinum & antiquitatum patriæ suæ non minus ac juris Romani callentissimo, aliquando explicari velim, Quando judicium tale præter & extra omnem ordinariam judiciorum formam sive lege sive privilegio introductum & exerceri coeptum sit: quandoquidem politiam & regimen harum provinciarum & inter se, & cujusque per diversa tempora haut parum variasse, ex historiis & specialium politiarum scriptoribus, speciatim ex *Fr. Zypæi* officialis Antwerpiani *Hiatus Jacobi Casani obstructo*, &c. lib. 1. cap. 16. compertum est.

Præterea, an lex aut privilegium, aut immemorialis consuetudo, aut ipsum jus magistratus ferat, ut talis dimissio & exclusio fiat ad definitum aliquod tempus solummodo, aut ad tempus indefinitum, aut exseret in perpetuum; & quidem sub pœna exilii, aut aliâ aliquâ graviore, si dimissus eo unquam redeat, aut civitatem illam transeat? An exclusio sit ab omni vel brevissimâ & transitoriâ commoratione (quæ nullis peregrinis negatur), in quocumque necessitatis casu; an vero tantum ab incolatu aut jure civitatis.

Insuper an dimittendo indicandum sit si quæ videretur in ipso culpa aut causa esse; sin nulla, an postulanti testimonium talis innocentiae voce aut scripto perhibendum non sit? Absque quo, ab omni infamia aut ejusdem suspicione, alibi esse vix potest: præsertim, si hæc similive formulâ dimittatur: *Tu es nobis inutilis civis*. Præterea, an dimittendi sint sine omni auditione, ac defensione, uti in ostracismo: an salvo honore & salvis bonis, uti in ostracismo: an ad certum tempus, & post exactum illud tempus cum subsequente revocatione, uti in ostracismo: an vero in perpetuum, aut ad tempus indefinitum, sub poenâ exilii, si injussus redeat. An & quomodo salvo honore & salvis bonis ad tempus aut in perpetuum exesse possit: siquidem in munere publico e.g. syndici, secretarii, quæstoris, professoris juris, &c. constituti sit, cujus lauto salario familiam sustentat; & quo per necessitatem consequentiæ privatus, forte *ὁδὸς βίης* jacturam patitur: præsertim si aliunde, ubi honesto munere & stipendio fruebatur, evocatus & per specialem contractum ad hoc munus & lautius stipendium translatus sit. Durum sane videtur absque crimine inter duas sellas medium sedere. Explicandum insuper an & quomodo salvis bonis exesse queat, si quam artem aut negotiationem lucrosam, in illâ civitate exerceat, alibi non ita exercendam. Quod si dimissus *ὁ ἀπὸ* sive ordinis fenatorii sive consularis in patriâ civitate fuerit, quæ illi alibi, quippe peregrino, non obtingeret, quomodo salvâ dignitate, salvo honore exesset? Nec prætereunda explicatio, An & quomodo à supremâ regionis aut territorii curiâ, siquidem injuriam sibi factam probaverit, juvari posset? An & quomodo à supremis ejusdem regionis potestatibus, si dimissionem à Consulibus aut Senatu factam approbaverint, aut Senatus ex totâ regione seu territorio eundem exesse jussisset. Certè lex illa, secundum quam hæc dimissio facta dicitur, si exhibita fuisset aut saltem indicaretur, ubi illa à nobis reperiri posset, aliquam forte lucem huic negotio inferret. Non memini in Brabantia læto introitu, in Grotii antiquitate Reipublicæ Batavicae, in statutis politicis liberae Reipublicæ Batavicae, in statutis Caroli V. aut alibi tale quid reperiri. Denique explicandum videtur, quomodo dimissio illa jam descripta, ibidem dicatur *politica correctio*: si politica correctio, ergo præsupponitur culpa dimittendi: si culpa dimittendi, cur ipse princeps, aut consules, si sint vice accusatorum, testium, judicum dimittendo culpam non proponunt, & sententiam in ipsum latam non denuntiant; uti rex Salomon Abiathari 1 Reg. 2. v. 26. 27. Sed manum de tabulâ. Materiam hanc de *judicio, correctione, & iustitiâ* (ut nonnulli appellant) *politica* à Jureconsultis & antiquariis planius & plenius explicari convenit, & nos velimus: quo solo fine quæstionibus nostris occasionem aliquam hic suppeditamus.

* *Ad disp. de Iudiciis Dei part. 2. §. 11. quæst. 3. pag. 112.*

Occasione textus 1 *Samuel. 22.* hoc anno 1666. à me pro concione explicati, conferebam *Psal. 52.* & dehortationem instituebam à Doëgicis injuriis, persecutionibus, oppressiōibus, verbo aut facto, proximis, speciatim Ecclesiæ Dei ejusque fidelibus ministris per dicta, consilia, facta inferendis. Paulo post habitam hanc concionem accidebat aliquid, quod ab aliquibus auditorum cum meâ dehortatione additisque exemplis, aliisque rationibus & motivis, collatum percipiebam. Postea eodem anno die quodam menstruæ supplicationis seu menstrui jejunii (occasione calamitatis bellicæ instituti) in concione ad *Psal. 62. v. 2. - 10.* habitâ, ex *v. 4.* observabam mortem, præsertim immaturam, aut repentinam, aut violentam, aut insolentem ex particulari judicio divino quibusdam immitti; & hinc monendos esse omnes, ne injurii essent in proximum, præsertim in pios & fideles Dei servos. Cautionem hanc addebam: non esse ideo de statu æterno, omnium sic mortuorum temerè aut peremptoriè judicandum; quamvis manum & judicium Dei in morte eorum ad nostram admonitionem & viarum nostrarum considerationem observare & agnoscere debeamus; etiam de quorundam post hanc vitam statu magis metuere quam bene sperare cogamur: ut studia & facta eorum contra fidei veritatem, aut pietatem, justitiam, temperantiam, aut contra disciplinam ecclesiasticam, contra fidelissimos & vigilantissimos in muris Zionis speculatores. Addebam per mortem repentinam, aut insolentem, aut infelicem piorum, quam præcessisset vita assiduo fidei, pietatis, justitiæ, temperantiæ omniumque aliarum virtutum studio præfulgens, nullo sinistro de ipsorum salute judicio, aut metui, aut suspitioni occasionem nobis præberi posse.

Et quia post habitam hanc concionem fidei nostræ admonitioni forte obtendi potuisset, de statu gratiæ & salutis aliorum non esse sinistrè judicandum, quamvis universalem cursum fidei & pietatis aliqua ipsorum etiam gravia peccata commaculassent: proximè sequentibus duabus concionibus ad *Actor. 20.* pluribus hortationem de attentione ad aliorum mortem repentinam, aut insolentem, aut, &c. explicui; quæ omnia additis quibusdam ad pleniorē explicationem, repetere constitui.

Quæstio ergo sit, *an pie & prudenter mortem & excessum quorundam hominum sive Christianorum sive infidelium, considerare & observare possimus, immo debeamus; & in eâ manum ac judicium Dei agnoscere; ad nostram admonitionem.* Nos affirmantem mox luculenter probabimus. Si quis antithe-

fin

fin & elenchum facere velit, necesse est neget in iisdem terminis, & negantem suam probet ex scripturis, addito ex abundanti orthodoxorum consensu.

I. Præmittimus probationi nostræ hæc sequentia repetita ex disputatione de judiciis Dei generalem distinctionem iudicii divini in iudicium iustitiæ vindicatricis, seu vindictæ propriæ & strictæ ita dictæ; & in iudicium castigationis seu *παιδείας*, ad Dei gloriam, patientis salutem, & ad aliorum admonitionem, ac correctionem, immissum. Quam distinctionem apud tyrones elementarii nostræ theologiæ leviter imbutos hic ulterius explicare, & contra Pontificias satisfactiones tueri, vix operæ pretium est. Videant, si qui eam non didicerunt, aut antehac perceptam obliiti sint, *Synopsin Leidensem disp. 39. §. 23. 24.* Unicum solummodo textum *1 Cor. 11. v. 30. 31. 32.* in præsentia exhibemus. Propterea (ob abusum circa coenam domini) *inter vos multi infirmi, & valetudinarii, & dormiunt multi. Etenim si nos ipsos dijudicaremus, non iudicaremur. Sed dum iudicamur à domino erudimur, ne cum mundo pereamus.* Ecce hic morbos, & mortem, Dei iudicia; sed castigationis seu *παιδείας*; non iustitiæ vindicatricis & condemnationis. Confer iudicium à domo Dei incipiens, quo non obstante, iusti servantur. *1 Petr. 4. v. 17. 18. 19.*

II. Quorundam repentinam aut insolentem & miserandam mortem in scripturis memoratam referre audemus ad iudicium, iustissimæ vindictæ, ut Judæ & Pharaonis, De Herodis, Achabi, & similium insolenti aut infelici morte, nihil benignè iudicare possumus. De morte Core, Datan, Abiram, iisque adhærentium; denique Achithophelis, Absolomi, Nabalis non immeritò metuimus & in sinistram partem suspicamur: malumus tamen *ἐπιχειρῶν*, quam peremptoriè determinare. De morte Er & Onan, Adonibezek, Jorami, Joasi, Achanis, Ananiæ & Saphyræ, in sinistram partem determinare nolumus. Sufficit in omnibus exemplis scripturariis iudicium aliquod Dei in genere agnoscere. In exemplis extra scripturam e. gr. Simonis Magi, Cerinthis Manetis, Arii, Juliani apostatæ, regum Galliæ Henrici 2. Caroli 1x. fratrum Guisaniorum, aliorumque in Theatris Iudiciorum Honsdorfii, & Chassanionis, & in speculis tragicis notatorum, similiter in genere, iudicium Dei agnoscat: quamvis de multorum condemnatione, per τὸ *non liquet*, aut per τὸ *ἐπιχειρῶν* tutius abstinere possit & divinæ scientiæ & iustitiæ arcanis totum hoc relinqui.

III. Omnes illi, in quorum insolenti morte ex scripturâ, aut ex ratione & experientiâ peculiarem Dei manum & iudicium agnoscimus, sunt trium quatuorve generum. 1. *Qui* quod ad totum vitæ cursum κατ' ἰσχυρὸν improbi aut iniusti. 2. *Qui* quamvis in ordinariò vitæ cursu non ita mali præ

aliis ; quàmvis in ordinariò vitæ cursu quibusdam impietatis , aut injustitiæ , aut inclementiæ , aut hostilis machinationis & molitionis sive adversus orthodoxam religionem & orthodoxos , sive adversus vim pietatis & pios , sive adversus ecclesiam , ejusque potestatem clavium , & fideles zelotasque ministros speciminibus se commaculârint. Fideles & zelotas ministros voco , quales , *Paulus , Chrysostomus , Athanasius , Hilarius , Lutherus , Blaureus , Calvinus , Farellus , Thomas Cartwrightus , Bucerus , Joh. Raynoldus , &c.* persecutiones & vexationes passi. 3. *Qui orthodoxi , pii , justi , per totum vitæ cursum , gravibus tamen lapsus aut lapsum maculis candidam pietatis & justitiæ vestem infecerint : quales Asa & Uzzia.*

17. De quorundam immaturâ aut repentinâ morte dici potest, fuisse illis, per singularem Dei clementiam non tam judicium (quod ad ipsos) quam beneficium & benedictionem : quod per eam malis superventuris prærepti sint. 1 Reg. 14. v. 12. 13. *Moriatur puer. Iste enim solus ingreditur, &c. quia inventum est verbum bonum in eo, &c.* Quomodo etiam in genere de immaturâ morte Eduardi VI. Regis Angliæ & similium honorantium creatorem suum in adolescentiâ, pronuntiari potest, quod respectu ecclesiæ Anglicanæ fuerit judicium Dei, respectu ipsius benedictio divina. Certè pii quique si cum Apostolo exclamare coguntur, *Miser ego homo, quis me liberabit, &c.* Rom. 7. non possunt non agnoscere Dei benignitatem & clementiam in liberatione suâ per mortem, à circumstante & oppugnante peccato. Ut non malè dictum sit ab autore libri sapientiæ cap. 4. v. 10. 11. *Placens Deo factus dilectus, & vivens inter peccatores translatus est. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius.* Quod de Enocho nonnulli accipiunt; sed nos rectius in genere de piis & Deo dilectis, cum plerisque interpretibus & patribus : illis enim mors beneficium est, quàmvis immatura, aut violenta (qualis *Josia 2 Paral. 34.*) aut repentina, quia liberatur à peccato, & à tolerandis peccatis aliorum, imprimis sibi propinquorum, & malis tristibus populo suo, ecclesiæ, domui aut cognationi superventuris. Observârunt hoc ad citationem hujus sententiæ ex lib. Sapientiæ cap. 4. *Ambrosius , Paulinus , Fulgentius , Cyprianus.* Ingentibus regni & familiæ luæ malis per mortem subducendum Hiskiam, innuitur 2 Reg. 24 & *Jesa. 39.* Et generali sententiâ de piorum morte idem affirmatur *Jesa. 57. v. 1. 2. Justus perit, &c. misericordes congregantur ad populum suum, &c. quia propter malum in mundum venturum congregatur justus ad patres suos. Ingreditur in pace, requiescent in cubilibus suis, qui ambulaverit coram Deo.* Sic *Augustinus* per mortem suam, quam à Deo poposcerat, præreptus fuit horrendæ vastationi illarum partium & *Hipponensis* civitatis per *Vandalos* (de quâ *Victor* in persecutione *Vandalicâ*): uti no-

tat Possidius in vitâ Augustini cap. 28. & 29. Et cum quis in adolescentia aut juventute suâ maturus cœlo & suspirans cœlum Philipp. 1. v. 23. Apocal. 22. v. 20. immaturâ simul & repentinâ morte hinc excedit (uti juvenis ille 24. annorum in Angliâ, cujus meminimus in 2. part. select. dissp. tit. de signis pag. 960.), licebit sane singularem favorem & benedictionem divi-
nam in eâ agnoscere.

Accedamus nunc ad assertionis nostræ probationem.

1. Prima est ex 1 Cor. 11. v. 29.-33. ubi judicium in morte aliquorum ob abusum circa cœnam Dominicam.

2. Ex exemplo Achanis Jos. 7. cum cap. 22. v. 20. & Ananiæ ac Saphyræ Actor. 5. ubi v. 11. dicitur, metum obortum fuisse toti ecclesiæ, & omnibus qui hæc audiebant.

3. Ex interitu Corah, Dathan, &c. Numer. 16. de quo Moses v. 28. Si, ut moriuntur omnes homines, morientur ipsi, & visitatio hominum, visitabitur super eos; non dominus misit me.

4. Ex interitu Nadab & Abihu Levitic. 10. de quo v. 3. Illud est, quod loquutus erat Jehova dicendo, in propinquis meis sanctificabor, & ante conspectum totius populi glorificabor.

5. Ex interitu 5070. Bethsemitarum 1 Sam. 6. v. 19. De quo superstites Bethsemitæ dicebant v. 20. Quis posset consistere coram Jehova Deo sanctissimo, &c.

6. Ex subitâ morte Huzza 2 Sam. 6. de quâ ibidem v. 8. 9. quapropter vocat quisque locum illum ruptura Huzza usque in diem hunc. Et timens David Jehovam illo die, dixit, quomodo intraret ad me arca Jehova.

7. Ex morte filiorum Eli & posterorum ejus, 1 Sam. 4. cum cap. 2. v. 30. Et non erit senex in domo tuâ omnibus diebus. v. 31. Omnis multitudo domus tuæ morientur juvenes. Et hoc tibi signum, quod veniet duobus filiis tuis Chophni & Pinehas, die eadem morientur ambo.

8. Ex 2 Sam. 12. Ubi judicium Dei in morte immaturâ infantis, ob lapsum Davidis.

9. Ex Psal. 62. v. 4. ubi judicium Dei in morte violentâ, aut repentinâ, aut insolenti quorundam, ob injurias & oppressiones. Quod Sauli ejusque præfectis & ministris Davidem sine causâ persequentibus (Psal. 4.) applicari potest, qui ceciderunt in montibus Gilboah 1 Sam. v. 31.

10. Ex Psal. 52. ubi judicium Dei in morte repentinâ, aut violentâ, aut quasi violentâ Doëgi, ob injuriam & sævitiam, erga Dei sacerdotes. Ubi v. 5. 6. Etiam Deus destruet te in seculum, tollet te, evellat te à tabernaculo, & eradicabit te à terra viventium. Selah. Et videbunt iusti, & timebunt, & super eum ridebunt, &c.

11. Ex Psal. 49. v. 13. 14. 15. 16. 17. *Sicut pecora in inferno ponentur, &c.*
 Confer Psal. 37. v. 4. 5. 6. 7. 8.

12. Ex Psal. 50. v. 11. *Intelligite quæso hoc, qui obliviscimini Dei, ne forte rapiam, & non sit qui eruat.*

13. Ex Psal. 55. v. 15. & 24. *Tu autem Deus descendere facies eos in puteum foveæ: viri sanguinolenti & dolosi non dimidiabunt dies suos.*

14. Ex morte Pharaonis, Hamanis, Nabalis, Achitophelis, Herodis, Actor. 12. & Abimelechi Judic. 9. v. 53. 54. de quo ibidem v. 56. 57. *Reddiditque Deus malum Abimelech, &c.*

15. Ex interitu Siseræ, &c. exercitus ejus, Judic. 4. cum 5. v. 26. *De cælo pugnaverunt stella, &c. v. 3. Sic pereant omnes inimici tui Domine, &c.*

16. Ex violentâ morte multorum Israelitarum Exod. 32. Numer. 21. & 25. cum 1 Cor. 10. v. 5. 6. ubi dicitur. *Hæc typos nostros fuisse, ut ne coram piscamus res malas, &c. & v. 10. omnia illa evenisse eis typicè: scripta vero esse ad nostri admonitionem, &c.* Hic adde insolentem mortem primogenitorum Ægypti Exod. 12. & tot millium in exercitu Sanheribi, & ipsius Sanheribi Jesa. 37. v. 36. 38. & duorum pseudoprophetarum, quos rex Babylonîæ igni combussit Jeremi. 29. v. 23.

17. Ex contrario. Si piè consideramus & observamus exitum piorum, præsertim fidelium Christi servorum, ut fidem eorum, imitemur, juxta Hebr. 13. v. 5. ergo etiam observare licet infelicem aut insolentem exitum sive improborum, sive facti aliquo impio aut injusto insignitorum; ut Deum timeamus, & procul à similibus factis fugiamus. 1 Cor. 10. v. 5. 12.

18. Ad cumulum addantur ex historiâ ecclesiasticâ observationes judicii divini in morte hæreticorum Cerinthi, Simonis Magi, Montani, Manetis, Arii, &c. Et in morte persecutorum ecclesiæ, Neronis, Domitiani, Galerii, Maximini, Juliani Apostatæ, Valenris. Et aliorum complurium jam inde à temporibus Waldensium, & Hussitarum, de quibus in historiâ Waldensium, & in historiâ ecclesiarum Slavonicarum. Insuper aliorum à tempore pertendentis reformationis (ab anno scil. 1517.) usque in hunc diem. Elucet hic exempla regum Galliæ Henrici 2. & Caroli 9. Henrici 3. fratrum Guisianorum, ducis scil. Guisii & Cardinalis Lotharingici, Cardinalis Betonî in Scotiâ, Philippi 2. Hispaniarum Regis. Crescentii legati Pontificis exitum refert Sleidanus; Ruardi Tapperi, Egmundi, Latomi trium theologorum Lovaniensium præfatio ad celebrem inter Belgas libellum, anno 1571. ex latino in nostrum idioma translaturum, tit. *Hemelbaert van Ruart Tappart*: Quorum *illum* ait Bruxellis repentinâ morte percussim in

in præsentia hospitis , cui etiam mox caput apoplexiâ distorquebatur : *istum* in jurgio cum ancillâ , ibidem subito suffocatum : *hunc* desperandum & blasphemantem exspirasse. In vitis Pontificum Romanorum , tragici & insolentes aliquorum exitus reperiuntur. De morte Clementis V. & Philippi Pulchri regis Galliarum , & de provocatione injustè damnatorum ad judicium Dei , antehac dixi in 3. *part. select. disp. tit. de Sortis aliisque divini nominis abusibus*. Hic addo ex *Joh. Gastii Convival. tom. 2. pag. 126.* judices omnes , qui innocentem quem igni adjudicarant , cum septem falsis testibus intra mensem miserè interiisse ; & filium , qui patrem falso prodiderat , laqueo vitam finivisse. *Ibid. pag. 125.* refert quatuor ex judicibus , qui innocentem condemnarant , interiisse : unum fulmine ictum , alterum gladio confectum , tertium suspensum ob furtum , quartum post longos cruciatus in agone mortis diabolum vocantem ut animam suam tolleret , exspirasse. Ibidem habet duo exempla à demonibus ablatorum. Agmen claudant syndicii & senatores Genevenses , quorum ductu Calvinus cum duobus collegis ex civitate Genevensi indignissimè ejectus. Quorum unus ob homicidium capite plexus est : alter cum fugiens justitiam è fenestrâ se præcipitem daret , corpore confrecto miserè extinctus est ; reliqui duo ob crimen aliquod à se commissum inde profugerant. Hæc tanquam Dei judicia à Beza in vitâ Calvinii notantur.

Mitto nunc exempla *αὐτοφθόνων* , fulmine percussorum , à feris laniatorum , à muribus corroforum , à diabolo enectorum , infami supplicio affectorum : qualia in theatris exemplorum , in theatris judiciorum , in speculis tragicis , in catechismis historialibus , & similibus collectaneis , notata sunt.

19. Ex Gentilium aliorumque infidelium observationibus , de judicio Dei in morte improborum , aut injusta patrantium : quæ in Poëtis , historicis , aliisque ipsorum scriptoribus leguntur. Nota est ex Herodoto *lib. 2.* inscriptio statuæ regis Assyrii.

In me quis intuens , pius esto.

Et illud Virgilii ,

Discite iustitiam moniti , &c.

Et illud Horatii ,

Ad genus Cereris sine cade & sanguine pauci,

Descendunt reges & sicca morte tyranni.

Aliæque ipsorum gnomæ , judicia Dei in infelici interitu tum improborum in genere , tum aliquorum specialium peccatorum , prædicantes. Cum quibus conferri possunt sententiæ scripturariæ , qualis illa Prov. 30. v. 17. *Oculus qui subannat patrem , &c.* & hodiernorum Christianorum diverbia , quale

N n n n n

illud

illud in Germaniâ de malâ morte eorum, qui cætera honestas virgines stuprant, nec eas ducunt. Quod à me antehac relatum fuit ex *Cyprio 1. part. polit. eccles. lib. 3. pag. 25 29.* Ex hæcenus allatis concludimus, posse & debere piè observari judicia Dei in morte immaturâ, aut repentinâ, aut insolitâ, aut horribili, aut violentâ, aut infami eorum; qui impietate adversus Deum, aut injustitiâ in proximum, aut invidiâ, odio, maleficio adversus ecclesiam, adversus pios & innocentes, præsertim adversus fideles Christi & ecclesiæ ministros, pro orthodoxiâ, pietate, eutaxiâ ecclesiasticâ, animarum salute armis spiritualibus (2 *Cor. 10. v. 3.*) decertantes, peccarunt.

Fortè aliqui omnem ad mortem quorundam attentionem, indeque metum & tremorem ad judicia Dei, atque aversionem ab ejusmodi factis mortem præcedentibus, longè à se removebunt, ut & omnem diem malum: quod audiant ex scripturis doceri, non esse judicandum *Math. 7. v. 1. 2. Jac. 4. v. 11. 12.* saltem non esse judicandum de statu Christiani & quidem reformatam religionem in communione ecclesiæ nostræ professi, & cætera boni atque honorati civis. *Resp.* Quomodo & de quibus ac qualibus judicandum aut non judicandum sit, alibi explicatur; & agunt hoc comment. ad loca cit. Quod ad statum gratiæ & salutis, non abjudicandus est ille omnibus, qui in vitâ aut in morte præ aliis hominibus affliguntur. Hoc discimus ex inprobato judicio amicorum Jobi *Job. 42.* & discipulorum *Job. 9. collatis Eccles. 9. v. 1. 2. & Psal. 73.* Quæstio hic est, An saltem manum & judicium aliquod Dei agnoscere liceat in morte repentinâ, aut insolenti, aut infelice, &c. ex gr. Heli 1 *Sam. 2. cum 4. Asæ 2 Paralip. 16. Uzziâ 2. Paralip. 26. Huzziâ 2 Sam. 6.* prophetæ illius à leone percussi 1 *Reg. 13.* quorum facta præcedentia Deo displicuerant. Non est autem quæstio, an illi à nobis nominati fuerint extra statum gratiæ, & plaga ipsis immisâ fuerit iræ & vindicantis justitiæ. Si David aut Petrus statim post lapsum repentinâ aut insolenti aut violentâ, aut quâcunque infelici morte hinc excessissent, absque actuali, explicitâ & speciali resipiscentiâ, quæ quidem nobis innoscere potuisset; utique divinum damnationis judicium iis tribuendum non fuisset; quamvis peculiare aliquod Dei judicium agnoscendum, ad aliorum cautelam, & similis homicidii aut abnegationis evitacionem. Sed supra satis judicium Dei distinximus: ut post carectâ illa de nemine judicando, deque non desperando de proximi sic defuncti salute, nemo se abdere possit. Ut ut enim Deo judicium hoc relinquere possimus: nihil tamen prohibet quin studia aut facta eorum considerando, in tali morte manum & judicium Dei observemus, ad nostri admonitionem: Saltem abstineamus à *μνησθησθαι* eorum in corde nostro aut

aut apud alios : ad metum omnem excutiendum , & maturam ab istis aut similibus studiis & factis resipiscientiam sufflaminandam. Sed de arte quorundam hodiè nimis frequenti , alibi monuimus : quâ non contradicendo in terminis orthodoxæ assertioni , sed aliud quid dolosè substitutum probando ac defendendo ; aut orthodoxis affectam opinionem & præcisitatem Phariseorum , Monachorum , Tremulorum seu Quakerorum , Brownistarum sarcasticè exagitando ; manus peccatorum confirmant : quos satis nōrunt , aut nosse debebant , defensionem illam , aleæ suæ , *salutum* ingurgitationi , comœdiis , choreis , luxui & vanitati in vestibus , capillis , fūco , ad hæc comestationibus & feriis suis Bacchanalibus , encœnialibus , Martinalibus , &c. insuper indirectæ aut participatæ suæ superstitioni atque idolatriæ (applicare atque obtendere. Deus hæc videt , nec irridetur. *Va dicentibus malum bonum esse , & bonum malum , qui ponunt tenebras lucem & lucem tenebras* , &c. Jesa. 5. v. 20. Sed de his hæc tenus. Unum hæc occasione præterire non possum de sinistrâ observatione & judicio Pontificiorum de infelici exitu & insolenti morte Lutheri , Zwinglii , Oecolampadii , Carolostadii , Bucerii , primorum reformatorum , aliorumque professionis nostræ præstantium theologorum , nominatim Calvinii. In vitis eorum , quæ leguntur , videre est , non peculiare Dei judicium , sed potius beneficium. Fabulæ , quas de Luthero , Oecolampadio , Carolostadio , Calvinio , narrat Bellarminus *lib. 4. de notis ecclesiæ cap. 17.* ex abundanti refutatæ sunt ab ejusdem Antagonistis. Ut de Lutheri morte quid dicam , celeberrimus mendaciorum hamaxarius Laurentius Surius in commentariis rerum in orbe gestarum ad ann. 1546. pag. 411. nihil de eâ referre potuit , quod repentinum , aut violentum , aut insolens quid saperet , & Sleidani relationem *lib. 16. ad ann. 1546.* de placido viri illius transitu refutaret. Quæ ibi mors *repentina* (ut eam Bellarmino loc. cit. notare libuit) ? quæ immatura ? quæ insolens ? quæ miserabilis ? quæ violenta ? quæ horrendis cruciatibus terribilis , ut de eâ dici posset illud Numer. 16. v. 28. *Si , ut moriuntur omnes homines , moriuntur isti* , &c. Et illud Psal. 52. v. 5. *Etiam Deus destruet te in seculum , tollet te , evellet te è tabernaculo tuo , eradicabit te è terra viventium.* Annum ætatis suæ 63. jam attigerat , & in opere pacificationis , ad quod vocatus , versabatur & valetudine infirmior utens vesperi post placidum somnum , paulo ante dolore pectoris afficiebatur , sermonibus (non facetiis , uti fingit Surius) & de coelestivita , & de Euangelio Christi à Tridentinis oppugnando , præmissis , ut etiam privatâ ad Deum precatione pro more suo , alios insuperad preces hortatus , morbum sentiens ad mortem se componebat , in fide Christi ejusque constanti confessione , in fiduciâ misericordiæ divinæ , in certâ spe

& desiderio melioris vitæ, & ardentibus ad Deum precibus, ubi spiritum suum in manus Dei semel atque iterum commendasset, tanquam dormiturus paulatim à vita decedebat, nullo corporis, qui quidem animadverti posset, cruciatu: sunt verba Sleidani.

Quæ eadem in vitâ Lutheri ex scriptis ejusdem, & historiis collectâ narrantur à Melchione Adamo, qui addit dicta ab eo ex Johann. 3. v. 16. „Si Deum dilexit mundum, &c. & ex Psal. 68. v. 21. *Deus noster Deus sal-* „*vos faciendi, & dominus educendi ex morte.* Postea medicamento quodam exhibito, cum id absorbuisset, Ego, inquit, hinc abeo & spiritum meum jam reddam Deo: & cum dicto celeriter tertium, pater in manus tuas commendo spiritum meum, redemisti me Deus veritatis. Hic tanquam dormiturus, à vitâ discedit, nullo corporis, qui quidem animadverti potuit, cruciatu. Cumque D. Jonæ ac Cælius inclamarent, reverende pater, morierisne per Christum in confessione ejus doctrina, quam hæcenus annuntiasti constanter? Respondit ita; ut exaudiri posset, *Sac: quæ vox pos-* „*trema ejus fuit.* An non hæc vera *ἐὐθυμία* mors placida, mors matura, mors fiducialis, vitæ fidei in morte: ad quam pii omnes verbis Bileami Num. 23. v. 10. exclamare queant: *Moriatur anima mea morte iustorum, & sit exitus meus sicut ipse.* Quid contra hæc mendacia Bellarmini ex Cochleo, ex quo seu fonte perenni eadem depromerunt Hosius, Laingæus Scotus Doctor (uti se appellat) Sorbonicus, in vitâ & moribus atque rebus gestis hæreticorum nostri temporis, &c. anno 1581. Paris. apud Michaëlem de Roigny; alique hos secuti? Quamvis Laingæus cum Surio loco cit. fateantur de morte ejus scriptores non convenire. Hæc enim verba Laingæi fol. 21. a. „De morte ejus non omnes scriptores inter se conveniunt, aliqui „dicunt cum surgeret, ut operi naturæ satisfaceret, mox cecidisse mortuum. „Quispiam nomine Justus scribit illum ex dolore stomachi interiisse. Surii „verba pag. 411. *Ejus obitus non eodem modo à catholicis & evangelicis id* „*temporis referebatur.* Sed quid dicti catholici de eo referre potuerunt, nisi figmenta sua, cum nulli ex illis adfuissent? Ut omnis similium figmentorum occasio, præscindatur, prudenter factum, quod ad nobiliss. Plessiaci, Andr. Riveti, Petri Molinæi novissimas horas inter auditores & spectatores admissi, etiam acciti sunt Pontificii, uti videre est in Novissimis trium istorum horis, gallicè editis. Hæc miseria Papistarum, quod crassissimorum ejusmodi mendaciorum fufuribus pascuntur, quia amorem veritatis non habuerunt 2 Thessal. 2. Et quamvis mendaciorum istorum architecti *ἐκκαυχόμενοι* toties deprehensi sint, nunquam tamen desinunt uno conclamato, aliud fabricare. De Bezæ obitu & ad Papismum conversione, cum appendentibus, fabula coram mundo castigata fuit tum Bezæ vitâ super-

superfite usque ad annum 1605. ; tum libello à Genevensibus a. 1597. edito tit. *Beza redivivus* : tum ipsius Beza contra hanc fabulam eleganti epigrammate ; eidem libello (si bene memini) præmissio. De quibus fidelium ministrorum excessibus non fingunt , quod aut terribiles & insolentes fuerint , aut cum desperatione conjuncti , aut cum palinodiâ seu apostasiâ ad Papismum. Cum ego anno 1628. & 1629. juxta cum aliis operam meam commodarem in plantandâ & ordinandâ ecclesiâ urbis Sylva-ducensis nuperrimè foederatorum armis subjugatâ , rumor in eâdem illâ sparsus & aliquamdiu continuatus , quin & in viciniam & Hollandiam inter Pontificios propagatus , de infelici obitu unius ex ministris. Cumque nostri istic contradicerent , à credulitate suâ abduci non poterant , replicantes , à nostris hoc studio negari , ut causâ suâ honori consulerent. Provocabatur ad *αὐτοψίαν* , postulabatur , ut indicium facerent ministri : quandoquidem omnes adhuc vivi & valentes essent. Sed frustra : hærebat mentieorum infixa mendacii sagitta. Simulac ego Hagam comitis à synedrio ablegatus essem negotii cujusdam pro ecclesiâ curandi causâ , ibique ad tres hebdomadas hærerem , scindit se nubes & in æthera purgat apertum , & confiderenter assertum passim , revera unum ex ministris miserabili morte obiisse , Voetium scilicet concionatorem Heuldanum ; cujus nomen Sylva-ducensibus non ignotum , quod ecclesiæ Vlymensis uno à Sylvâ ducis lapide distantis ministerio per sexennium functus essem , & eâ occasione urbem illam ego & domestici mei frequentassent. Ne autem fabulæ illi choragium deesset , typis edita fuit in Hispaniâ scheda narrativa de miserabili morte unius ex concionatoribus Sylve-ducensibus , qui scilicet inter concionandum contra crucem , quam se ferre posse negasset , medius crepuisset , & omnia intestina sua effudisset. Jungebatur in eâdem scedula concionatori commentariensis quidam legionarius qui similiter miserabili morte ibidem excessisset : quod sub finem obsidionis desertis partibus Hispanicis ad castra Foederatorum transisset , & celsiss. principi Arausionensi defectum pulveris pyrii & statum obsessæ urbis indicasset. Verum quidem est quod de viri illius transitu & indicio referunt , quem & ego in castris urbem obsidentibus tunc vidi , & andivi respondentem ad varia , quæ de statu obsessorum ex illo quærebat Ill. & generosus comes Wilhelmus Nassavius præsidii Heuldani & pro tempore partis illius castrorum præfectus ; ubi ego tunc castrensis concionatoris munere pro temporeungebar. Sed de dicti commentariensis habitatione seu mavis commoratione ibidem , post captam urbem , nefando quidem unquam auditum fuit , multo minus de ejusdem morte , minime omnium de miserabili & exemplari morte. Ut ad fabulam de morte meâ revertar , simulac Hagâ redux Sylvam-ducis pedem intulissem , aliqui ex no-

stris mihi tanquam *pulchro mortuo* (phrasi Belgicâ, *eenen schoonen Dooden*) acclamabant, & reditum gratulabantur : agentes famam illam per absentiam meam in auras ita se extulisse & caput inter nubila condidisse, ut frustra apud miserrimos illos credulos contradictio omnis adhiberi videretur. Adhibebam ergo argumentum reale, quale fere Diogenis in refutatione Zenonis, deambulando frequenter per urbis mœnia & plateas, ut me adhuc viventem spectarent, & tandem oculis suis crederent. Quo quamvis loquax fama haut parum compesceretur : non tamen ita extinctam comperimus, quin occasione alterius meæ ab urbe absentię istic revivisceret : & Hagæ-comitis ab amplissimo quodam viro civitatis Schoonhovianæ consule eodem hospitio & eâdem mensa mecum utentis, sollicitè peteretur, quid esset de interitu unius ex concionatoribus Sylvæ-ducensibus, quem confidenter matrona quædam Papistica sibi nota nuperrimè in navî quâdam, multis aliis audientibus, objecisset. Quærebat, quis ex concionatoribus obiisset (nam aliquem obiisse non videbatur dubitare), cujus mortalia affingebant. Cum respondissem me esse, de cujus insolenti morte, fabula narrata fuisset : reliquos concionatores prima illa plantatione Sylvæ-ducensî defunctos, jampridem salvos & sanos inde discessisse, & ad sua ac suos rediisse, etiamnum per Dei gratiam superstites. Addebam crucem & crucifixum ligneum ab ædilibus, me tunc absente, ex magno templo & conspectu ablatum, & in conclavi ecclesiastico repositum fuisse : inde occasionem quæsitam huic fabulæ de infelici interitu unius ex concionatoribus, quem contra ligneum illud delubrum blasphemè pro concione declamasse & sublationem ejus mandasse, ajebant. Ille his auditis, & me vivo tunc conspecto, gavîsus, nec minus attonitus ad tam stupenda mendacia, pollicebatur se matronæ illi, primâ occasione, hoc serio ingesturum.

Charta seu libellus, cujus supra meminimus, de duplici miraculo Sylvæ-ducensî (uti dicitur) a. 1628. in horribili morte concionatoris, & viri militaris edito, impressus fuit Hispanicè anno 1632. cum licentiâ, in ædibus *Miguel de Lorenzana*, Granati, Hisp. *Granada* : quæ urbs Hispaniæ, regni Granatensis caput, Archiepiscopatu, Academiâ, & conventu juridico, inter alios secundum sibi locum vindicante, insignis. Titulum hunc præscribit : *Relatio* (seu narratio) *mirabilium signorum, quæ evenerunt Sylvæ-ducis, & pœna, quam Deus Dominus noster maledictæ sectæ concionatoribus immisit.*

* *Examen hujus novellæ mirabiliaræ de horrendo interitu, &c.*

„ 1. Exordium ducit à calamitatibus & mîseriis, quas catholici Sylvæ-ducenses sustinere coguntur, quippe onerati intolerabili exactione tributorum,

„torum, & crudeliter tractati à magnâ militum multitudine, qui vi & violentiâ hæresin ibidem sustentant. *Resp.* Vectigalia alia aut graviora ipsis non sunt imposita, quam omnibus Hollandicarum, Zeelandicar. &c. civitatum incolis. Et gravamen illud luculenter compensatum fuit levamine, quod cives sentiebant ex lucro, quo urbs illa fruebatur ex tot millium stipendiis illic perpetuò expendendis.

2. Crudelem civium per milites tractationem nemo ullo colore obtinere potest : qui nôrit, iis hebdomadatim & promptè stipendia ab Illustr. & præpot. DD. Ordinibus exolvi, eosque strictæ militari disciplinæ subjectos esse. Si quis hoc narraret de militibus Hispanicis, quibus stipendia exolvi non solent, facile & civium & agrariorum in Belgio Hispanico assensum impetraret ; qui didicerunt eos non esse chamæleontes, & consequenter rapinâ aut mendicatione, aut utrâque defectum suum solere supplere.

„ II. Omnia illa insignia templa in stabula equorum fuisse conversa, im-
„mo & in pejora. *Resp.* Splendidum hoc mendacium, ipsi Papistæ Sylvæ-
ducenses castigabant satis, cum dolerent magnum templum cum tribus
quatuorve aliis à Belgicis, unum ab Anglicis, unum à Gallicis, unum à
Germanicis concionibus, unum à catechizatione fuisse occupata ; ubi ante-
hac missæ celebrabantur : Quâ occasione mundiora & à scamnorum aliâ-
que necessariâ suppellectile instructiora evasere, quam ante fuerant, & nos ea-
dem inveneramus. Quod autem in unum atque alterum templum vacuum
pars aliqua militum, in illâ festinatione & necessitate introducta fuit
(liquidem tam frequenti multitudini è vestigio de hospitiiis prospici non
potuerat), id sane non infert transformationem in stabula equorum aut
in pejora ; quæ, ut honos esset auribus, ferreæ hujus legendulæ scrip-
tor, nominare noluit. Et nihil tale fuit a. 1632. quo hæc fabula Granaten-
sis dias in luminis oras prodiit : quandoquidem intra pauculos ab occupatâ
per nostros urbe menses, omnibus præfidiariis, civium lucro, non damno,
de habitatione prospectum fuit. Cum has fabulas Granato-Hispanicas de
rebus Sylvæ ducis gestis confidero, venit in mentem Hispanicum prover-
bium, quod ex Melch. Cani Canariensis episcopi *Lib. 1. de locis theolog. pag.*
653. ante complures annos didici. *De luengas vias luengas mentiras.* Templum
in patriâ meâ, quod unicum istic erat habendis concionibus, omnibus
armatis præfidiariis sæpe repletum vidi, in casu lustrationis ; nec tamen
illud in stabulum equorum conversum putavi. Et à stabulatione militum
in templis sive nostris sive Papisticis, ne quidem à templorum direptioni-
bus & incendiis tam alienos non esse Pontificios, docuit nos experientia.
Quæ de templorum per nostros demolitionibus, incendiis, &c. à Papistis ja-
ctari solent, antehac discussimus in *Desperatâ causâ Papatus Lib. 2. sect. 2.*
cap. 17.

III. Sed inter multa mirabilia, quæ istic (Sylvæ-ducis) acciderunt, duo referam. Prius est de supremo & maximè celebri hæreticorum concionatore seu ministro; qui occupatâ urbe Sylvæ-ducensi, consensurus suggestum, animo plenus blasphemiarum & improborum verborum contra Deum ejusque sanctos, mandavit ut imago domini nostri Christi confringeretur, quæ in magno templo stabat, & devota admodum imago erat, & multa semper miracula ediderat; & quia tam insignia miracula edebat, hæretici eam in statione suâ reliquerant, absque ejusdem demonstratione & combustione, sicuti aliis aliorum templorum imaginibus factum erat. Quod plus est pro certo dicitur, ipsum Principem Arausionensem ordinasse, ne imaginem illam attingerent. *Resp.* 1. De lignei istius crucifixi miraculis nunquam aut ante aut post occupatam urbem quidquam Sylvæ-ducis auditum, aut per manus traditum, aut scripto consignatum: quamvis non neglexerint per Jesuitam Zylum miracula Mariæ Sylvæ-ducensis, annis aliquot post occupatam urbem peculiari libro buccinare. 2. Omnia crassissima & stolidissima mendacia superat, narratio de hæreticis ob tam multa, quæ patrabat miracula, imaginem illam in statione suâ relinquentibus, & de mandato celsiss. Principis Arausionensis. Quantus heros ille & hæretici, quos vocant, admiratores & amatores fuerint imaginum, & quam credibilia ipsis fuerint miracula, quæ Papistæ venditant, nemini potuit ignotum esse. Quin contra reformati citius & studiosius, lapidem illum offendiculi tollerent, cui tam multa miracula, & tantam religionem à Papistis tribui, & devotionem conferri noscent. Ut jam non dicam, celsiss. Principem aliis curandis & ordinandis illo tempore occupatissimum ad particularia illa in repurgandis & parandis templis ad usum reformatorum, aut ad imaginem crucifixi ex templo, cœmiterio, aut imaginem columbæ ex suggesti pinnaculo tollendam aut non tollendam, non descendisse. Qui præparationem magni templi ad primam concionem à nostris in eo habendam curabant, varias supellectilis idololatricæ reliquias sustulerant. Sed in illâ festinatione, relicta aliqua, quæ post aliquot menses successivè sublata: inter quæ præcipua erant ligneus crucifixus super septo intergerino chori collocatus, & crucifixus æneus in cœmiterio, & columba lignea, imago scilicet spiritus sancti super fastigio operculi suggesti.

IV. Sed hic concionator, instinctu diaboli volens hoc mandatum (Principis scilicet Arausionensis) quippe negotium ecclesiasticum concernens, reformare, iteratò mandavit, ut sanctum illum Christum confringerent: clamando admodum obstinatè, si crucem & Christum in eâ pendentem non dejicerent, se nolle nec posse pergere ad habendam concionem, quam tamen auditores tantopere desiderarent. Sic tandem illi obedi-

„obediendum fuit, ita ut sanctus ille Christus frustulatum confringeretur;
 „& tunc concionator suam concionem haberet, horrendis blasphemis re-
 „sertam; ita ut ipsi milites hæretici eam audientes horrerint? *Resp.* Potior &
 pretiosior pars, inter quas argenteus Johannes urbis patronus, hæretico-
 rum expurgationi jam subducta erat. De concionatoris mandato, &
 quidem contra mandatum celsiss. principis, fabulatur, ac si Granati, aut
 alibi in Papali hierarchiâ hæc gesta essent, ubi gladius temporalis stringi
 debet ad nutum sacerdotum? Longè alia apud nos rerum facies. Secun-
 dum reformatam religionem, imagines ex publicis templis auferre, non
 est negotium aut officium ecclesiasticum, sed per se & formaliter politicum;
 quamvis circa ecclesiam & ecclesiastica. Apud ecclesiasticos, ex sententia
 reformatorum, non est jurisdictio cum imperio, nec ulla coactiva pote-
 stas. Tam imprudens, tam fungus non fuisset concionator, ut mandatum
 suum mandato celsiss. principis opposuisset. Ecclesiastici nostri talia à potesta-
 te politicâ submisit petunt: sed ipsi nec per se nec per alios id faciunt, aut fieri
 mandant: & si quis tale quid auderet, experiretur procul dubio, arma con-
 cionatorum esse verbalia, Dominorum verò realia. 2. Ubi, quomodo, quan-
 do mandatum hoc concionator promulgârit, exponendum fuisset; an in cur-
 su concionis, an ante concionem: an stans in suggesto, an stans ad gradus sug-
 gesti Stentoreâ voce ita contenderit, ut ab omnibus exaudiri potuerit. 3. Quod
 ait concionatorem protestatum, se nolle nec posse concionari, nisi dejectâ
 illâ cruce: id non modo nunquam factum, sed ne verisimile est, potuisse fieri.
 Concionator, qui primam in magno templo concionem habuit nomi-
 ne *Conradus Mirkinus* Illustr. & præpor. DD. Ordinum Generalium dele-
 gatis ad castra à sacris concionibus, stante ligneo illo crucifixo, aliquo-
 ties in templo concionari potuit, & cœnam domini ibidem celebrare.
 Nec concionatorum ingressum in templum, & ex eodem egressum impe-
 diebat vasta illa moles ænei crucifixi in cœmiterio splendens & infinitis pe-
 nē istic prætereuntium religiosis devotionibus salutata; cum quâ ligne-
 us ille crucifixus materiâ, figurâ, formâ spectabili, minime comparandus.
 4. Hispanicus hic vates longè aliter anno 1632. cecinit ac fama Sylvædu-
 censis, a. 1630. Ille enim miraculum percussu concionatoris & decantati
 illius crucifixi dejectionem incidisse vult in tempus proximum post urbis oc-
 cupationem, cum istic adhuc subsisteret Celsiss. princeps. Ista vero idem mi-
 raculum factum primum mustitabat, postea garriebat, post & propter dictum
 crucifixum actu ex statione suâ detrusum; quod mensibus aliquot. post ur-
 bem occupatam, ecclesiam jam ordinatam, cœnam domini celebratam, de-
 mum contigit. Quandoquidem autem concionatores, quotidie vivi &
 valentes istic conspici poterant, occasione absentiae meae per tres ferme
 heb-

hebdomadas, & ablati tunc lignei crucifixi, cusa est in me hæc faba & fabula: me jam apertè designabant, ob protestationem contra ligneum illud idolum & contentionem & mandatum (hæc phrasis fabulatorum) ut deiceretur, infelici morte hinc evulsum: quidquid nostri propter honorem ordinis & causæ suæ (ita ajebant) dissimularent aut negarent.

Cum, concionatoribus reliquis ad sua jam reversis, ego ad postulatam synedrîi istic ultra quinque menses adhuc subsisterem, & quotidie conspicerer, dum conciones, visitationes pastorales, aliaque negotia ecclesiastica obirem, ad hæc frequentius, ad fabulam conficiendam, per mœnia, & celebriores quasq; plateas deambularem: sistebatur quidem in urbe hujus famæ cursus, non tamen æque in agro vicino, nec in exteris regionibus, quo jam penetraverat: uti videre est in Mercuriali illâ scedulâ Granati editâ; ubi tamen à nomine meo abstinetur. Nec Lovanienses theologi Jansenius & Gul. ab Angelis, nec Jesuita Johannes de Gouda in libellis adversus concionatores Sylvæ-ducenses a. 1630. (inter quos me superstitem agnoscebant,) hujus miraculi *μερμεροχέειν* objicere ausi: quamvis ab aliis fabulis & mendaciis effutiendis non ita abhorrerent. Mitto nunc alias fabulas, tempore commorationis nostræ illic & in viciniâ sparsas, de uno ex concionatoribus (D. Everwino scil.) Sylvâ-ducis profugo, & ejusdem Bredæ ad Papatum transitu. De celebri & venerabilis senis Boxhornii antehac concionatoris Bredani, tunc emeriti & Leidæ degentis, obitu & regressu ad Papisticam religionem; quam ante tot annos deseruerat; qui vivus & valens à me Leidæ salutatus, & de hac fabulatione monitus, eleganti ad nobiliss. Dominum Bergagne prætorem Sylvæducensem epistolâ ostendebat se vivere, & quidem in constanti religionis nostræ professione & Papalis idolomaniæ detestatione. De nobilissimi D. prætoris uxore Dominâ Heert, non tam generis nobilitate, quam religionis & pietatis studio, prudentiâ, morum honestate, modestiâ & elegantîâ, decoratâ; sub mortem conversâ ad fidem Papisticam: ductore scil. uno ex patribus Jesuitis, qui ex lætali morbo decumbenti & morienti adfuisset. Hanc fabulam novellæ hebdomadales Antwerpianæ, non absque præviâ visitatione & licentiâ editæ, orbi Papali, & Sylvæ-ducensibus tunc propinabant; ad fidei scil. Romanæ exaltationem. Sed si Sylvæ-ducenses consulissent, præcipue Papisticam illam faminam, ex ordine fororum ministrantium ægrotis, quæ decumbenti & morienti perpetuo aderat, & preces ad Deum fufas, consolationes à me subministratas, cum decumbentis & agonizantis piissimis responsis & ad vitam meliorem suspiriis audiverat, ejusque beatum in vivâ fide, & cœlesti consolatione decessum viderat: non dixissent, Jesuitam decumbenti & morienti adfuisse, per quem ad Papisticam religionem traducta aut in eadem confirmata fuisset:

nisi

nisi me fingant tunc Jesuitam fuisse, qui in primâ morbi aggressionē jussu decumbentis evocatus; assiduò verbo consolationis & precibus, etiam in agone, illi præveram: nullo Jesuitâ illic unquam conspecto.

„ V. Sed statim diabolus concionatorem illum aggressus est vehementi
 „ intestinorum cruciatu, qui miserrimè medius crepuit ante oculos omni-
 „ um circumstantium, omnibus intestinis in terram effusis, & maledictâ
 „ animâ non tantum in diaboli manus evomitâ, sed etiam corpore: Nam
 „ uti plerique ex populo pro vero narrabant, corpus ita evanuerat, ut nun-
 „ quam sciri potuerit, ubi illud mansisset. Unde omnes homines non sine
 „ bono fundamento sibi persuadent, eum & animo & corpore in inferno
 „ sepultum esse debuisse. *Resp.* Hæc fabulæ hujus catastrophe: cui nihil
 repono; quandoquidem jam pridem Delphis (Sylvæducis) oracula illa ces-
 sârunt. Alteram fabulam, quæ de miraculosâ & miserabili morte viri
 militaris Papistici in eadem sceda Mercuriali refertur, volens prætereo:
 tum quod ex uno hoc ungue leo satis cognosci possit, tum quod supra eam
 attigerim.

